

מאזרזת הישבת

עם "מאזרזת הפרשה"
מבית "המכון התורני"
עמודים: 9-16

שע"י המכון התורני ירושלים

נשא - תשפ"ג | גליון סה | עורך ראשי: הרב נעם יעקובי שליט"א

ברכת "מוזל טוב" חמה נרגשת ולבבית נתונה ברוך ברוך ובצהלה בשמחה והתרגשות אדירים לחבר המערכת ומבכירי וותיקי סופריה פרע"ה חזקי ויזל שיח"י, להגיל יום הולדתו החל ביום ראשון הקרוב ח' סיוון בשעט"מ. מי יתן ויזכה להמשיך לפאר את גליונות 'המכון התורני' ואת כרם בית ד' בפנינו, אמרותיו, סיפוריו, ומאמריו הנעימים עוד רבות בשנים, וזכה להמשיך בעשיית פועלו בכל התחומים מתוך אריכות ימים ושנים טובות, בריאות איתנה ותמידית וכל טוב, ויצליח ד' בכל דרכיו בכל עת ועידן, אמן.

ואיש את קדשיו לו יהיה

"ואיש את קדשיו לו יהי איש אשר יתן לפנהו לו יקיה" (במדבר ה, יז). כל איש ואיש מפעולותיו שעושה מאומה לא ישא בעמלו, ורק ענייני הקדושה שקיים בגופו בעודו בחייו, המה יהיו לו לנצח אתו בחבורתו, ולא כהיצר הרע וכת דיליה, שהמה נראים לו לאדם לאוהבים ומתחברים עמו לפי שעה ובעת דחקו נפרדים מעליו. ומשלו במדרש על זה, משל לאדם שהיו לו שלשה חברים, האחד אוהבו מאוד, השני אוהבו מעט והשלישי לא היה אוהבו ולא חשבו למאומה. פעם אחת שלח המלך לקרוא לאותו אדם, וסריסי המלך הבהילו להביאו לפניו והיה זה האדם מתירא ואומר, שמא הלשינו עלי לפני המלך ויהרגני, אלך לחברי אוהבי, אשר בטחה נפשי בו, ואבקשנו שילך לפני המלך, כדי שימליץ טוב עלי. הלך וקרא לאוהבו הראשון שהיה אוהבו ביותר, ולא אבה ללכת עמו. עזבו והלך בפחזי נפש. החליטו בנפשם ללכת אל אוהבו השני ולבקש מלפניו ללכת עמו לפני המלך. אמנם הלה הסכים ללכת אתו, אבל לא להכנס אל המלך. הלך אצל השלישי, שלא היה חושבו לכולם, ובקשו שילך אתו לפני המלך, אחרי אשר סיפר לו כל מה שאירע לו עם שני חבריו. אמר לו אל תירא, אני אלך אתך ואכנס לפני המלך ואלוץ בעדך עד שתנצל מידו ולא תאונה אליך רעה. הלך עמו וְלָמַד עליו זכות והצילו. האוהב הראשון שהיה אוהבו ביותר, הוא

פ. א.

ישמור זכותך

אזי בזכרון בעלמא סגי, דהיינו במה שמוציא מפיו ליתן לו המתנה הרי זה ככתובין וכמסורין, אבל לא כן הוא כשיש כת המסטינים והמונעים דאז יצטרך הנותן לכתוב המתנה בספר חק ולא יעבור ואז יסתלקו ויכלו כת המונעים. וזהו ביאור התפלה "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים" כלומר לאותה המידה שאתה מלך החפץ בחיים אזי איני צריך רק את הזכירה לבד, כי מה שהקב"ה אומר לטובה אפילו על תנאי אינו חוזר וכו'. אבל "וכתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים" היינו בעבור מידת אלקים שהיא דין והיינו כת המונעים, לכן בשביל זה אני מבקש שתכתוב בספר ואז ממילא יסוגו המסטינים והמקטרגים אחור. ובזה מבאר האפריון את כוונת המדרש ראובני שפתחנו בו, וישמרך מכת המונעים על ידי שיכתוב בספר את זכותך.

בפרשתנו נאמרה ברכת הכהנים אותה הם מברכים את בני ישראל. הברכה הראשונה היא "יברכך ה' וישמרך", ומובא במדרש ילקוט הראובני [ד"ה יברכך] "וישמרך - ישמור זכותך. וכבר דברו בזה כמה מגדולי ישראל להבין כוונת המדרש [עיין בספר "שבט מישראל" ריש סימן פ"ז].

וראיתי בספר "אפריון" [לבעל ה"קיצור שולחן ערוך"] שביאר בזה על פי דברי ה"קדושת לוי" [במאמריו לראש השנה ד"ה או יאמר] שפירש את נוסח התפילה "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים" [שלכאורה קשה, שפתח בזכירה בלבד "זכרנו לחיים" וסיים בכתיבה "וכתבנו בספר החיים"], ולבאר קושי זה כתב וזה לשונו: או יבאר וכו' על פי משל ומליצה, אם אחד רוצה ליתן מתנה לחבירו ואין לו שום קטרוג ומסטיין על הנתנה והמתנה

הממון, שחביב לו לאדם מאד, עוזבו ביום פטירתו ולא יוליך בידו מאומה, שנאמר "לא ירד אַחֲרָיו כְּבֹדוֹ" (תהלים מט, יז). האוהב השני, הם הבנים והקרובים שמלווין לאדם עד הקבר ולאחר שנקבר נפרדים מעליו ועוזבים אותו לנפשו. החבר השלישי שהליץ בעדו והצילו, הם התשובה ומעשים טובים שהולכין עמו לאחר פטירתו להליץ בעדו, שנאמר "וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה" (ישעיהו נח, ח). והמלך ששלח אחריו הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה, שאין לפניו משוא פנים ולא מקח שוחד, ולא יציל אדם מדינו כי אם בתורה ובמעשים טובים. ע"כ במדרש.

האוהבים היותר נאמנים לאדם, הלא המה קדשיו שלו, המה יהיו אתו בתמידות, המה רעיו, אוהביו ופרקליטיו להליץ עליו לטובה לפני אדון הכל, ועל האדם להרבות אוהבים כאלו בחייו ולהתרוועע אתם תמיד אחרי שהם אוהביו נצח. והכתוב סיים ואמר, "איש אשר יתן לכהן לו יהיה", והוא כי מכל הממון שהאדם רוכש בעודו בחייו, לא ישאר לו מאומה ולא לו יהיו לבבסוף, ורק מה שפיזר לצדקה וחסד זהו שלו בעצם. "אשר יתן לכהן לו יהיה", היינו שאותן המעות הם שלו.

*

רק הזמן שאדם מקדיש לעבודת השי"ת - "ואיש את קדשיו" - הוא בלבד נזקף לזכותו לנצח - "לו יהיו", ואילו עמלו בכל השאר הוא להבל וריק.

(רבי מנחם מנדל מוויז'ניץ, צמח צדיק)

*

"את קדשיו לו יהיו", כאשר שב האדם בתשובה [ככתוב לעיל (פסוק ו) "והתוודו"], אזי מתעלים כל המצוות שעשה מעודו אל הקדושה - "את קדשיו", והם שלו בלבד - "לו יהיו", ואין לזרים חלק בהם.

(רבי משה מפשווארסק, אור פני משה)

*

"לו יהיו" - בטרם הנך בא להוכיח ולקדש אחרים - "את קדשיו", שומה עליך לקשט עצמך תחילה - "לו יהיו".

(ר' נפתלי מרופשיץ, זרע קודש)

*

"אשר יתן לכהן לו יהיה" - רק מה שהאדם מפזר לצדקה - "אשר יתן לכהן" - נותר בידו בכל עת - "לו יהיה".

(רבי מנחם מנדל מדאש, מעגלי צדק)

כמה גדול כח התורה

"כִּלְיָיִם יָנִיד נָזְרוּ תַעֲרַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ עַד מְלֵאת הַיָּמִים אֲשֶׁר יָצִיר לָהּ קֹדֶשׁ יִהְיֶה גְדֹל פְּרַעַ שְׁעַר רֵאשׁוֹ" (במדבר ו, ה). "יהיה" בגימטריא שלושים, וסתם נזירות ל' יום. מזה אפשר לראות, עד כמה גדול כח התורה, שאף על גימטריא אחת שבתורה שבכתב, נערכו ע"י חז"ל כמה דפים במסכת נזיר. (חפץ חיים על התורה)

ו' סיון תק"כ: אור שבעת הימים הרה"ק ר' ישראל ב"ר אליעזר בעל שם טוב זיע"א מייסד החסידות

מאיר לו נתיב להשכיל ולראות מראש העולם, כאשר מאז קודם שגנז האור.

(אור המאיר זיטמיר פר' פקודי דף פ"ד ע"ב) *

ידוע המעשה מהבעש"ט הק', שפעם אחת הלך לבית המדרש ועמד על הפתח ולא רצה לכנוס, ואמר שבלתי יוכל לכנוס בו כי הוא מלא פה אל פה על כל גדותיו תורה ותפילה, עד בלי ימצא מקום לכנוס בו, ויתמהו כל העומדים אתו על המראה הגדול, והלא אדרבה אין שבח גדול מזה כשבתי תורה ותפילה מלאים מתורה ותפלה ואז הסביר להם הענין: כי אין זה נחשב למעלה כשבית הכנסת או הבית המדרש מלא תורה ותפילה, שהוא מחמת שהדיבורים של העולם אינו יוצא מהלב בכוונה שלימה ורצויה, ע"כ לא יוכל להיות להם עליה למרום, ונתמלא הבית מפה לפה בתורה ותפילה עד שלא יוכל הנכנס לכנוס בו, משא"כ אילו היו מתפללים העולם בכוונת הלב הראוי, היו הדיבורים הקדושים פורחים למעלה ולא ישאר מהם כלום למטה, כמאמר חז"ל: כל אורייתא דלאו הוא בדחילו ורחימו לא פרכת לעילא.

(באר משה קאזניץ) *

מסופר מזקיני הר"פ מקוריץ זי"ע כי פעם אחת אמר לתלמידיו בעת שלוש סעודות כי השיג עתה השגה גדולה ראה כי מנשמת רבינו הבעש"ט נעשה שם של "אנא בכח", התלמידים בשמעם זאת התפלאו מאוד על זה ובאותו השבוע בא אל הר"פ ז"ל הר"ר צבי זי"ע בנו של הבעש"ט ואמר לו כי אביו הקדוש הבטיח כי תמיד יוכל לראות אותו וזה כמה ימים שלא ראהו, ושאל אותו מה אתה רואה, והשיב רואה אני שם של "אנא בכח", אז אמר הר"פ אל תלמידיו הלא זה אשר דיברתי אליכם. (מתוך הספרו של הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל על החפץ חיים נדפס בספר שארית יעקב שאץ)

(קדושת ציון - באבוב מועדים)

מסופר, כי פעם אחת בא רופא מומחה אצל הבעש"ט הק' זי"ע ולקח הרופא את דופקו, ואמר שמכיר בדופק שלו שיש בו שני כוחות נפלאים למעלה מדרך הטבע המנוגדים זה לזה, ואילו היה בו רק אחד מהם לא היה יכול לחיות בעולם מחמת גודל הכח של כל אחד מהם, אבל מאחר שיש בו שניהם יחדיו, והם כוחות הפכיים, משקיט הא' את חבירו, ועי"ז יוכל להתקיים בעולם. ואמר ע"ז הבעש"ט, הן אמת שרופא מומחה הוא ומבין גדול, אבל אין לו השגה במהות הכוחות הללו, כי באמת ישנם שני דרכים בעבודת ה', אחד הוא מדת אהבה וכיסופין, והשני הוא מדת יראה ופחד, ומדת האהבה שיש בי מגיע עד כלות הנפש עד שאי אפשר להתקיים ולעמוד אפילו שעה אחת וכן מגודל היראה מרוממותו ית"ש לא הייתי יכול להתקיים מחמת גודל הפחד, רק מאחר שהם שני הפכיים, ומתאחדים כאחד, הנני מתקיים בעולם.

ע"ד ששמעתי שפעם אחת שאלו להבעש"ט זללה"ה אחת מהדברים ואזי פתח ספר הזוהר שהיה מונח על השולחן והסתכל בו ואמר להם כל המאורע, ואחר כך נמצא האמת אתו שכיוון בדבריו, ושאלו פיו הקדוש וכי בשביל שפתח את ספר הזוהר והסתכלות מעט בזוהר יתכן לדעת ולראות מרחוק, ואז השיב הלא מצינו אור שברא בו הקב"ה את עולמו היה מאיר מראש העולם ועד סופו וגם האדם יכול לראות מראש העולם ועד סופו עם אור הבהיר ומאיר לארץ ולדרים עליה, וכיון שראה הקב"ה שאין העולם כדאי להשתמש עם זה האור וגנזו לצדיקים, ואיה אפוא המקום המכיל את האור והיכן גנזו את האור, בתורה, שתורה אוצרו הטוב של הקב"ה, וכשאדם לומד תורה לשמה מסתכל בה בעין שכלו, המאור הגנוז

ע"כ. ויש לציין שבברכה השניה לא הוזכרה שמירה כבראשונה. אולם ביאור הענין שהשמירה מן השמים קיימת רק על נכסיו אבל ברוחניות חל חובת השמירה על כל אחד ואחד שישמור את רגליו מלהלכד [ושמה בעיקר הכל תלוי באדם עצמו]. רק אם מתאמץ בעצמו להשמר מכל מלכות ומכל מכשול אז זוכה לסייעתא דשמיא, שמן השמים עוזרים לו ומוסיפים שמירה על שמירתו בבחינת "רגלי חסידיו ישמור" (שמואל א, ב).

וכבר ביאר הגאון ר' ישראל סלנטר זצ"ל הפסוק "כָּךְ לַעֲשֶׂה יְהוָה וְיִהְיֶה כְּגִדְיָךְ לְבָנִים וְשִׁמְךָ עַל רֵאשֵׁי אֱלֹהִים יִחַסֶּר" (קהלת ט, ח), שהאדם מחויב למלא ראשו בשמנה של תורה על ידי יגיעה רבה כמו שאמרו חז"ל שצריך להקיא החלב שינק משדי אמו עליה (ברכות טג, ב). אבל אחר שהשיג שמנה של תורה צריך לתאר לעצמו כאילו נושא על ראשו פך של שמן, שבכל סטייה קלה עלול להפילו וללכלך את הבגדים הלבנים שעליו. כלומר, עם רכישת השגת התורה, עליו להשמר ביתר זהירות לבל יצא חוץ מגדרו ולבל הכשל בגאוה, כדי שלא תהיה תורתו הסיבה להשחתת טוהר מדותיו, משום שהבגדים מרמזים על המדות כידוע. (המוסר והדעת - רבי אברהם יפקן)

יחיד העושה תשובה מוחלין לו ולכל העולם כולו

"וְהִתְנַדְּוּ אֶת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ" וכו' (במדבר ה, ז).

נאמר כאן "והתנדו" בלשון רבים, אם כי פתח הכתוב בלשון יחיד "ואשמה הנפש ההוא", משום שאפילו יחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולכל העולם כולו, כך שתשובתו מעוררת גם לאחרים לשוב - "והתנדו", כי גם הרבים ישובו על ידו ויתודו.

(רבי ישראל צבי מאלכסנדר תפארת שמואל)

*

ברוחניות בפרט - חלה חובת שמירה על האדם עצמו

"בְּרַכָּהּ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ יְאֵר ה' פְּנֵי אֱלֹהֵי וְיִחַנְךָ" (במדבר ו, כד-כה). פירש רש"י, שהברכה הראשונה היא שנכסיו יתברכו, ולכן צריכים שמירה שלא יבואו שוודים ויטלו את הכל, שהרי הנותן מתנה לעבדו ונוטלין אותו ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו?

והנה הברכה השניה של "יאיר ה' פניו אליך" הולכת על רוחניות כמו שדרשו בספרי: רבי נתן אומר, זה מאור השכינה, דבר אחר, זה מאור תורה,

תולדות בעל "כף החיים"

קימץ מעיסתו ובפרוטותיו האחרונות. ובעליית קיר קטנה זו בילה את רוב ימיו ושנותיו כשהוא מכונס בתוך הספרים הקדושים אשר סביבו. ויעקב איש תם יושב אהלים, אהלה של תורה. ואת הגות לבו העלה על הנייר ועל הדפותרא. לדעת מה יעשה ישראל. ומהם חפר אוכל בספרו הנכבד והמפורסם "כף החיים". וימלא כפו הלכות המאוששות, הנצרכות לכל מורה ודאין. ובתכונות כפיו ינחם. טוב מלא כף נחת. וחיבוריו נתקבלו בהערצה בכל תפוצות ישראל. והנחילו לו שם עולם. ובכל זאת נשאר בהתבודדותו נחבא אל הבלים. שייף עייל שייף נפיק ועסיק באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה. והמשיך בדרכו הקדושה ובמרצו הכביר לדלות מים חיים ונוזלים מן לבנון. כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים. וגם בעסקו בחבוריו המלאים זיו ומפיקים נוגה להלכה ולמעשה, לא הרפה ידו מתורת הסוד. והצטרף אל חבר הרבנים המקובלים שהיו אז בשכונת הבוכרים "רחובות הנהר", בראשותו של גאון הקבלה בדור ההוא הגאון הצדיק המפורסם כמוהר"ר שאול דוויך הכהן זצ"ל.

ככל אשר השתרש בלימוד סודות תורתנו הקדושה הוסיף חסידות יתירה, ושקידה עצומה בנסתר ובנגלה, ומעשים טובים ומדות יקרות. ובמקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא את ענותנותו. ומנהגו היה לקום עוד לפני חצות לילה כדי שיהיה ער בנקודת חצות בדיוק כשהוא שקוד על לימודו, ואחר חצות היה קורא תיקון חצות בבכיה וביללה ומקונן על חורבן בית המקדש ועל גלות ישראל. ושוב היה משכים לפני עלות השחר ועוסק בתורת הקבלה. ואחר כך היה מתעטף בטלית ומניח תפילין והולך לבית הכנסת כשהוא מעוטף ומוכתר בטלית ותפילין, והיה מתפלל על פי כוונות האר"י ז"ל, ומראהו כמלאך ה' צבאות בעמדו לפני התיבה ברטט ובקדושה. עין ראתה ותאשרהו. וכשהיה מברך ברכות הנהנין היה זהיר מאד לברך בכוונה עצומה ובהתלהבות יתירה מתוך דחילו ורחימו, עד שכל מי שזכה להיות במחיצתו באותה שעה היה מתפעל ומתרגש

תרס"ד ארי עלה מבבל. ולמרות קשיי התחבורה שהיו בימים ההם, (וכידוע שהעליה לארץ ישראל בזמן ההוא היתה כרוכה בקשיים גדולים, וארכה תקופה ארוכה בדרך לא סלולה ומלאה חתחתים), ולמרות דוחק הפרנסה למתיישבים החדשים בארץ, היתה החלטתו איתנה לעלות ארצה ויהי מה. ולאחר טלטולים ונדודים ותלאות רבות הגיע ארצה בעירום

ובחוסר כל. אולם חכמת אלקים אשר בקרבו ומדותיו התרומיות נתנהו לחן ולחסד בעיני כל רואיו. ורוח נדיבה שפך על שומעיו. ויהי בכל דרכיו משכיל וה' עמו. ומיד בהגיעו ירושלימה אשר אוה לשכון כבוד בתוכה, הצטרף אל חבר הרבנים המקובלים בבית המדרש של החסידים ק"ק "בית אל" אשר בעיר העתיקה, והם ששו לקראתו, ותהלתו בקהל חסידים. ועל ידי שקידתו העצומה, והצטיינותו במיעוט שיחה ובמיעוט שינה, רכש לו ידיעות נשגבות בתורת הח"ן. והחל להתפלל בקדושה ובטהרה על פי כוונות רבינו האר"י ז"ל, וכאשר הורה רבינו הרש"ש זיע"א בסידורו. ועלה מעלה מעלה במעלות בקדש ונתפרסם לארי במסתרים ושר בית הזהר. ושמו נערץ בקדושה ותהלה. בהוסד הישיבה הקדושה "שושנים לדוד" לעדת הבבלים בירושלים החדשה בשנת התרס"ט, עבר לשכון כבוד בקרבתה, ואוה למושב לו בעליה קטנה הסמוכה לבית המדרש, וקנה לו שם ספרים חשובים בנסתר ובנגלה, מאשר

הרב הגאון מוהר"ר יעקב חיים סופר זצ"ל נולד בשנת התר"ל בעיר ואם בישראל בגדאד אשר במדינת בבל, העיר הנודעת לתהלה עוד מתקופת התלמוד, ונתפרסמה לעיר גדולה של חכמים ושל סופרים. (וראה בפירושו רש"י ברכות (נד, ב) רב חנא בגדתאה "שם עירו בגדד היא העיר החשובה שבבבל". וראה מה שכתב הגרי"ח בקונטרס "מראות יחזקאל" שבסוף ספר "עוד יוסף חי"). ובתקופת הגאונים מלאה עיר בבל את התפקיד הנשגב ביותר בחיי עמנו והשפיעה על כל תפוצות הגולה השפעה כבירה. ועיני כל ישראל הופנו אל רבותינו שבבבל וציפו לכל הגה היוצא מפי קדשם. כמגדל עופל ובחן. וכל הארץ האירה מכבודם כי מהם יצאה תורה לכל קצוי תבל. ודבריהם נר לרגלינו במשך כל תקופת גלותינו הארוכה. ובכל דור ודור קמו רועים נאמנים בעיר תהלה זו לרעות צאן קדשים. ואף בדורות האחרונים זכינו לאנשים גדולים בעלי שיעור קומה, ובראשם הרב הדומה למלאך ה' צבאות אביר הרועים נר ישראל הגאון הצדיק והעניו רבינו עבדאללה סומך זצוק"ל (מחבר ספר זבחי צדק ב' חלקים), אשר כל גדולי רבני בגדאד בימים ההם יצקו מים על ידו. ומגדולי תלמידיו ריש גלותא דבבל מרן הגאון המפורסם מוהר"ר יוסף חיים זצ"ל. הרב הגאון מוהר"ר יעקב חיים סופר זצ"ל היה משיירי כנסת הגדולה ומהשרידים אשר ה' קורא. התחנך ולמד בישיבות אשר בבגדאד. ודמותו הרוחנית עוצבה בתוככי גולת בבל המעטירה אשר פרח ושיגשגה בימים ההם. ובאופיו השקט והמתון והנוח, ובחביבותו וענותו, ובמדותיו התרומיות ממדות רבותיו, ובירתו הקודמת לחכמתו, זכה להתעלות בלימוד תורתנו הקדושה, ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. וברוב התמדתו הנפלאה החל ללמוד בצניעא גם בתורת הח"ן ובחכמת הקבלה, ונתקיים בו "ואת צנועים חכמה". והוסיף חכמה ותושיה, ותורת אמת היתה בפיהו. ונתקיים בו תתן "אמת" ליעקב. גלי עמיקתא ומסתרתא, ונהורא עמיה שרי, וכל רז לא אניס ליה. אהבתו וחיבתו לארצנו הקדושה היתה עד להפליא, וכבר בראש חודש סיון

מברכותיו הנאמרים בשפה ברורה ובנעימה קדושה ובכוונה עצומה. מימיו לא שח שיחה בטילה, וביחוד בבית הכנסת. ובחר במידת השתיקה, כאמרם ז"ל יפה שתיקה לחכמים. וכשסעד על שולחנו לא דיבר ח"ו דברים בטלים, אך טוב וחסד יסובבוהו, ושולחנו היה מזבח כפרה בישובו באימה וביראה ועוסק במשניות ובדברי תורה. וכל ימיו היה נזהר לסיים י"ח פרקי משנה בכל יום, חק ולא יעבור. ובשבת קודש היה קובע שיעור בתלמוד עם התלמידים הבאים אל ביתו להרוות צמאונם מזיו תורתו וקדושתו. ומה מאד הצטיין במדת "מודה על האמת". (אחת ממדותיו הנעלות ותכונותיו הנשגבות). ואחר הצהרים היה דורש בבית הכנסת לקהל שומעיו מדי שבת בשבתו בהלכה ואגדה דבר בעתו, כיד ה' הטובה עליו. הן אלה קצות דרכיו של הרב הגאון המחבר, אשר שמענו ונדעם. [נלב"ע ביום שבת קדש בשעת רעוא דרעוין ט' סיון תרצ"ט]. ענותנותו הגדולה ומדותיו התרומיות סייעו לו בחבוריו הגדולים שזכה

לחברם, ונתקבלו באהבה בכל תפוצות ישראל. ובסייעתא דשמיא שהיתה לו בכל חבוריו, זכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. והמסתכל בחבוריו הגדולים יעמוד משתאה על המחזה המרהיב עין, אשר אסף איש טהור הוא לבדו מבלי כל עזר וסיוע מאיש אחר, וקבץ כעמיר גורנה כמעט כל סברות הפוסקים ראשונים ואחרונים. חדשים גם ישנים. ועשה אזנים לתורה להוציא דין אמת לאמתו, הפליא עצה הגדיל תושיה. מומחה ופקיע, כאריה רביע, בכל דיני טריפות. בנוי לתלפיות. תורתו מכרזת עליו. על ידי חיבוריו הקדושים והטהורים. המצטיינים בבקיאות וסדרנות בהלכה למעשה. אשר כל מורה ודאין צריך לעיין בדבריו להבין ולהורות. לשעה ולדורות. ומימיו מן המקדש יוצאים בעונה טהורה. כדרך של תלמידי חכמים שבארץ ישראל המנעימים זה לזה בהלכה. וגאוני ארץ הקודש בימים ההם סמכו את ידיהם עליו. הלא הם הגאון הראש"ל יש"א ברכה זצ"ל. והגאון ר' חיים

מתוך דברי הספד והתעוררות שנשא מרן ראש הישיבה הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל בהספד על ה"כף החיים" יום ט' סיון תשמ"ד

בבית הכנסת! אם יבוא אחד ישאל אותך, אם זה פוליטיקה אם זה מחלוקת עם מישהו או איזה ענין אחר, הוא איננו. בשעת התפלה אף אחד לא מעיז לגשת אליו, אחרי התפלה כמו שהזכיר הרב [הגאון רבי יעקב חיים סופר שליט"א] באמירת 'עלינו לשבח' היה כבר בפתח, בכדי שמיד אחר עלינו לשבח כבר הולך, לא פוגשים אותו לבד בבית הכנסת לדבר איתו, כדי לחסוך מילה אולי לדבר דברים בטלים בבית הכנסת, זה לא שנה ולא שנתיים זה עשרות בשנים, עשרות בשנים.

בכל ליל תשעה באב אומרים לו בחלום פסוק של נחמה

היה רגיל הרב, כל לילה לקום בחצות לילה לעשות תיקון חצות וללמוד. בליל תשעה באב, כל ליל תשעה באב היו מברשים אותו בשמים פסוק של נחמה. יש לו ספר החלומות, והוא כותב בספר: בשנה פלונית בליל תשעה באב אמרו לי את הפסוק: "שִׁמְחוּ אֵת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כֹּל אֲהַבְיָהָ שִׁישׁוּ אֶתָּה מְשׁוּשׁ כֹּל הַמִּתְאַבְּלִים עֲלֶיךָ" (ישעיהו ס, ט). בעבור שהיה מתאבל על חורבן בית המקדש, בליל תשעה באב היו מנחמים אותו. בשנה השניה אמרו לו: כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה (תענית ל, ב בבא בתרא ס, ב). שנה אחרת פסוק אחר, והכל פסוקי נחמה. הוא כותב בספר את התאריך ואת הפסוקים שהיו אומרים לו. ומכאן רואים כמה בשמים היו מחבבים את התפלות ואת הסדרים שלו, שהיו באים ומודיעים אותו.

דבר אחד שכולנו נלמד ממנו

אנחנו לא יכולים להתעסק בכוונות ולא בשאר דברים כיוצא בזה, דבר אחד שאני רוצה להגיד שכולנו נלמד ממנו, דבר פלא פלאים, כשהיה מברך ברכות הנהנין, אם זה 'שהכל נהיה בדברו', אם זה 'המוציא לחם מן הארץ', אם זה 'על

הנהגה מדורות ראשונים
זכיתי להיות איתו יחד, לגור יחד, בחצר אחד, בבית אחד כמעט, סוכה אחת ישבנו, ישנו, וראיתי הנהגתו, הנהגה מדורות הראשונים אפשר להגיד, בכל המובנים.

סדר תפלת שחרית

התפילות שלו כמובן היו על פי הכוונות, היום כמעט אין אחד שהוא מכויץ. אז, באותו הדור, היו רבנים, עשרות עשרות, כל אחד היה ממש סיני ועוקר הרים. היו מתפללים בבוקר באשמורת, נמשך התפלה ארבע שעות בערך, בלי לשתות כלום, כל מילה בכוונות, רק על המילה 'ברוך' יש שלשה ארבעה דפים כוונות, עד שמכוונים את זה. גורא. הוא היה אחד מהם, הוא היה הולך בבוקר באשמורת עטוף טלית ותפילין לבית הכנסת, תחילה צופיף ואחר כך באביוף. כשהיה הולך לתפלה, כל החנויות היו סגורות, לא היה איש ברחוב. וכשהיה חוזר כבר כל החנויות פתוחות, השעה שמונה תשע, היה הולך בארבע חוזר בתשע, דבר נפלא.

כשהוא היה בא כל אחד היה מכויץ את השעון שלו...

במנחה היה רגיל לבוא בדיוק בזמן שאומרים "למנצח על הגיתית", בכדי שלא ידבר איתו מישהו. היו רגילים להתחיל תפלת מנחה במזמור למנצח על הגיתית בשעה אחד עשרה ועשרים לפי שעון ערבי, כלומר שעה קבועה בין בקיץ בין בחורף, זה לא משנה בערבית. נגיד בשעה ארבע בחורף. כשהוא היה בא, כל אחד היה מדייק את השעון שלו, יודע שהוא לא יבוא רגע קודם, וכל שכן שלא יבוא רגע אחרי זה. אחד עשרה ועשרים בדיוק. כל אחד היה מסדר את השעון.

זהירות משיחה בבית הכנסת

כך היה דייקן. וכל כך למה? מפני שלא רצה לדבר מילה

הרב כותב שהיה זה פלא בעיני הרואים, אבל באמת אפילו לא ראינו בעינינו אנחנו מאמינים, אבל אינו דומה תא שמע לתא חזי.

מה שהוא זכה אף אחד לא זכה

ובכן רבותי, התכלית של האזכרה כמו שהזכרנו לקבל לפחות דבר אחד. צריך לדעת זכותו של הרב הקדוש, מה שהוא זכה, אף אחד בדורינו ולא בדור שלפנינו לא זכה. בדורו היו גדולים, אין להכחיש, אבל לא זכו לחבר ספר שנהיה קנין עצמי של עם ישראל.

אף פעם לא ביטל תורה

אולי מעולם לא ראה רחוב יפו, מה שכן היה הולך זה מהבית שלו בבית ישראל למאה שערים, כדי ללכת לדואר שהיה לו בקשות לשלוח ספרים, מהדואר היה הולך למאה שערים וחזר לבית. אבל שידע איך הולכים גם כן לרחוב יפו? אני חושב שאף פעם לא הלך. אף פעם לא ביטל תורה. אף פעם לא הלך לשום מקום מיותר. לחתונה היה הולך אם הוא מקדש, כמה רגעים, ומיד היה חוזר. איך זכה?

במה זכה החפץ חיים יותר מכולם

אותו השאלה נשאל על החפץ חיים, חיבר משנה ברורה על אורח חיים, גם כן נתפשט בכל מקום, וכי היה חסר גדולים בזמנו? גדולי עולם היו באותו הדור, אם כן איך זכה?

שמירת הלשון של בעל "כף החיים"

והתשובה לזה היא, בשמירת הפה. שמירת הפה היה למעלה מהכל. רבי יעקב חיים סופר בעל כף החיים מעולם לא דיבר אפילו ברחוב, לא רק בבית הכנסת לא דיבר, גם ברחוב, מיד היה מקצר, ערב טוב, להתראות. אם היו שואלים אותו שאלה בדרך, היה עונה להם בקיצור נמרץ, וחזר הבית מיד. אבל שידבר על חבריו, על מישהו, מעולם לא ראינו, לא שמענו.

אין בית בישראל שיש למדן קצת שם ואין לו "כף החיים"
אין בית בישראל שיש למדן קצת שם ואין לו "כף החיים", לא פה לא באמריקה ולא בפולניא. בזמנו נתפרסם בפולניא יותר מכאן, היו שולחים וקונים ספרים, מאות ספרים, היו שם גאוני אדירים. ובאמריקה. אין מקום שהספר הזה לא נמצא.

"כף החיים", שאוכלים מכף זו בכל מקום

זה ממש כף החיים, שבכל מקום שאדם נמצא, יש לו את הכף הזה, ואוכלים ממנו יום יום, רבנים, צדיקים, מורה הוראות, בעלי שיעורים.

אי אפשר להורות הלכה אם לא פותחים ספר "כף החיים" כמעט אי אפשר להורות הלכה אם לא פותחים ספר כף החיים, כי הוא מביא ומסתעף, על ימין ועל שמאל, מביא את כל התמציות של האחרונים בסגנון קצר וצח, זה הפלא, ממש פלא. ועוד הרבה סיפורים יש עליו.

מעולם לא היה ישן חוץ לסוכה

מעולם לא ראיתי אותו שישן חוץ לסוכה, ומדובר באדם זקן, והוא היה חלש בטבעו. היינו בחצר ביחד, היינו ישנים בסוכה יחד, היה מכין את המים לנטילת ידים מחוץ לסוכה היה קם באשמורת (כה"ס ס' א סק"ז), קם מברך על נטילת ידים, מברך על הלולב ואחר כך היה הולך לבית הכנסת. (עי' כה"ס ס' תרמד סק"ג). פלא פלאים.

נטילת ידים, ביראה וחרדה, מבטא ומכוין בכל מילה ומילה 'ברוך אתה... מלך העולם שהכל נהיה בדברך'. ולא תחשבו זה פעם או פעמיים, ישבנו איתו למדנו איתו, כך היה נוהג כל ימיו, כאשר היו מביאים כוס תה, היו רואים את הברכה, ממש מחרידה. כל ימיו. מאה ברכות שלו היו מאה ברכות מלאות.

רעידת אדמה

אני זוכר היינו לומדים בפורת יוסף, היינו ילדים, והנה רעידת אדמה חזקה, אני תופס את השלחן, והשלחן הולך, אני מסתכל על הקירות והקירות הולכות, קירות גבוהות של פורת יוסף בימים ההם, קירות אדירות. והרחוב הולך ובא, מזעזע. אחרי כמה שניות חזר הכל למקומו. והיה פלא פלאים, כל האסונות קרו אצל הערבים, שום יהודי לא מת, שכם נפלה ונחרבה והעיר העתיקה כמה וכמה בתים נהרסו, ואנשים נהרגו. איפה שהיה יהודי וערבי, היהודי יצא רגע לפני הרעידת אדמה הזאת, והערבי היה בפנים ומת. פלא פלאים. אפילו אותו אחד, לא נזכיר שמו עשה גימטריא כי המילים: רעש גדול בארץ ישראל, עולה בגימטריא: המוות רק לערבים. ככה יצא בדיוק עם אותם המילים או לא. אבל אני זוכר ככה היה כתוב בזמנו. אנשים כל כך התפלאו, אפילו הערבים. היה מהנדס יהודי אחד בלוד, רגע אחד לפני הרעידת אדמה יצא מהמבנה, והערבים שנשארו כולם מתו. באו אליו שאלו אותו: איך ידעת שיש רעידת אדמה? אמר להם: מה ידעתי? מאיפה אני יודע? שאלו: איך יצאת? אמר להם: יצאתי, ככה היה לא ידעתי שום דבר.

באתי לרחוב זוננפלד ליד שושנים לדוד, אני רואה כל הקיר של שושנים לדוד שפונה לרחוב כולו נפל, אין מדרגות, אין קיר, והרב היה בעליה, יושב וכותב. כולם פחדו, מה קרה? מה עם הרב? ונתברר כי הקיר בעליה נטה, ואיפה שרבי יעקב חיים סופר בעל כף החיים יושב וכותב, עמדו הקירות. כלום לא קרה. רק היה חסר מדרגות, באו אנשים הביאו סולם והורידו את הרב תפסו אותו וירד לאט לאט, בריא ושלם. ברוך ה' לא קרה כלום.

גם ברחוב לא קרה כלום, יש ילדים עוברים, היה שם תלמוד תורה, אף אחד לא ניקף אצבעו. זה אני ראיתי, לא איזה שמועה סתם. וכל זה למה, בזכותו.

הרב כותב בספר "כף החיים" (סימן תקעו אות כו), על מה שנפסק בשלחן ערוך וכן על הרעש גוזרין תענית ציבור, וכך הרב כותב: בירושלים עיר הקודש ת"ו אין גוזרין תענית ציבור על הרעש ומפולת, כי לא הזיק מפולת בירושלים. פרי האדמה (ח"ד דף ו ע"א), ע"כ. וזה לא נשתנה.

וכאן מוסיף בעל "כף החיים", וכותב: ובשנת תרפ"ז י"א לחודש תמוז היה רעש גדול בירושלים ת"ו ובכל סביבותיה, ונהרסו כמה כותלים ומהם נתרועעו, והיה ניסים ונפלאות שלא נפקד אחד בירושלים ת"ו, רק בכפרים נעשה הריסות גדולות ומתו כמה עכו"ם. לא תקום פעמיים צרה, וה' שמר ישראל. והיה פלא בעיני הרואים, והאמינו בה' גם ההולכים על פי הטבע, והעידו כי יד ה' עשתה זאת. ע"כ.

זה היה נס ופלא, אפילו אותו חילוני הגדול, היה ליצן קצת, עכשיו מת אסור לדבר עליו, הוא כל כך התפעל עד שעשה גימטריא: רעש גדול בארץ ישראל, מוות רק לערבים.

מדברי רבינו הגדול הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל על רבינו בעל ה"כף החיים"

(מובא ב"אור לציון" חכמה ומוסר)

כך נהג לעשות יום יום (ע"י כף החיים סי' קנו סק"י והלאה). ומחמת שהיה שקוע בכוונות, לא היה מקבל אף אדם בשעת אכילתו, אפילו באו לתת כסף לשיבה, רק כשגמר ובירך ברכת המזון היה מקבלם בסבר פנים יפות.

בצאתו מבית הכסא נהג לברך אשר יצר מהסידור לפי כל הכוונות, וגם כשאין כוונות בירך מתוך סידור (ע"י כף החיים).

היה מענג את השבת בכל מיני פירות וכדומה כפי יכולתו, וטעם חתיכה מכל דבר כדי לענג את השבת (ע"י כף החיים סי' ת סק"ח).

היו לו טרדות מבית ומחוץ, והפלא הגדול איך הספיק ללמוד ולכתוב חיבורים כה גדולים, שהרי אין זה חיבור של העתקה וליקוט מספרים, אלא חיבור המחייב טרחה ועיון רב.

ואף שהיה נזהר מאד מלדבר דברים בטלים, וקיבל עליו עול תורה, ואמר רבי נחוניא בן הקנה כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ וכו' (אבות פ"ג מ"ה), אף על פי כן צריך לזה זמן רב, ואיך הספיק?

אלא כבר אמרו חז"ל (ברכות לב, ב) חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת, ומתפללין שעה אחת, וחוזרין ושוהין שעה אחת, וכי מאחר שהיו שוהין תשע שעות ביום בתפלה, תורתן היאך משתמרת, ומלאכתן היאך נעשית, אלא מתוך שחסידים הם תורתם משתמרת, ומלאכתן מתברכת. עכ"ל. ונמצא שמקבלין את התורה והפרנסה במתנה.

ובודאי להגיע לדרגות והנהגות כאלה, אין זה דבר הנקנה בזמן מועט, זה דורש עבודה עקבית ומתמדת, בזריזות ובלי מתח.

בעינינו ראינו דמויות של צדיקים וחסידים, שלכאורה נראה שחלילה לא היה להם טעם בחיים, מחמת פרישותם וחסידותם, אבל האמת שהם היו השמחים והמאושרים אפילו בעולם הזה.

הכרתי טוב את הגאון המקובל רבי יעקב חיים סופר זצ"ל בעל "כף החיים", הנהגותיו היו פלא פלאים.

בימי הקיץ היה מתפלל ערבית בערך בשעה שבע, עם כל הכוונות, ואינו הולך לישון אלא כעבור שלוש שעות מהתפלה (ע"י ברכי יוסף או"ח סי' רלח סק"ג, וכף החיים שם).

לפני השינה עושה ייחוד, בכדי לקום לפני חצות, וקורא קריאת שמע עם כל הכוונות, נמצא שנותרה לו רק כחצי שעה לישון. וכבר קם, ועושה תיקון חצות, בוכה על החורבן, וחוזר שוב לישון. קם לפני עמוד השחר (ע"י כף החיים סי' א סק"א), כשמגיע זמן תפלה מתפלל עם כל הכוונות. בא לביתו ואוכל משהו מהר, כדי שלא יאחר לשיבה מגיע לשיבה לומד, כותב, באופן שכל זמנו קודש קודשים.

אחר כך היה אוכל בערך כשעה וחצי, לא מפני שאכל הרבה, אלא מפני שייחד ייחודים, לפני האוכל אמר "לשם ייחוד", ונטל ידיים בכוונות, וכן ברכת על נטילת ידיים והמוציא בכוונות, וגם בשעת הלעיסה היה מכווין, עד כדי כך שלא היתה מחשבתו על האוכל אלא שקוע בכוונות.

אחרי זה למד בכל יום ח"י פרקי משנה (ע"י כף החיים סי' קנה סק"ק יב ד"ה טוב ללמוד), שישה בבוקר שישה בצהרים שישה בערב. אמר "פיטום הקטורת", "איזהו מקומן", מים אחרונים, ברכת המזון בכל הכוונות,

חובת רציפות העליה הרוחנית

(מתוך "שיחות רבי נתן צבי" - הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל ר"י מיר)

האבן עזרא (שם), שיש על הנזיר כעין כתר מלכות שקיבל מה', ובפירוש בעל הטורים (י, א), כתב, שראוי שתשרה השכינה על הנזיר מחמת מעלת נזירותו, והוסיף הרמב"ן (י, א), שהשווה הכתוב את הנזירים לנביאים, כדכתיב (עמוס ב): "ואקים מבניכם לנביאים, ומבחוריהם לנזירים".

והמהרי"ט (חלק א' סימנים נג-נד, הובאו דבריו בספר "אבני מילואים", בחלק השו"ת סימן כב) כתב שקבלת נזירות לא חשיבא כשבועה, שהגברא אוסר את עצמו מהדברים האסורים על הנזיר, וכן קבלת נזירות לא חשיבא כנדר, שהגברא אוסר את הדברים האסורים לנזיר עליו, אלא על ידי קבלת הנזירות האדם מחיל על עצמו שם "קדוש", וכל פרטי הלכות הנזירות, כמו ההלכה שאסור לנזיר להיטמא למתים וכו', נובעים מכך שזוכה הנזיר להתקדש, ולכן צריך לעשות מעשים מרוממים יותר, מעשים שאינם בהכרח קיום המצוות, אלא תוספת על המצוה.

ואם כן, אחרי שהנזיר הגיע לכל המעלות הללו, ולקיבול השכר הגדול היוצא מהמעלה אליה הגיע, ולמרות זאת פרש ממעלתו, לכן נתבע להביא חטאת על כך, שאחרי שזכה להגיע למעלות מרוממות של תוספת על ההכרח בעבודת ה', לא היה לו לעזובם.

והן הן הדברים בענין עמל התורה, שכאשר משיג האדם הבנה בגדלות התורה, צריך שימת לב מרובה שלא יתרפה, שהרי הוא הגיע לידי הכרה בגדלות התורה, עד כמה התורה יכולה לזכך ולגדל את האדם, ועל כן צריך שימת לב מיוחדת לשמור את מדרגתו בעמל התורה.

הרמב"ן מפרש (נשא ו, יד) שהנזיר צריך להביא חטאת בהגיעו לסוף ימי נזירותו, משום שאחרי שהגיע למצב מרומם על ידי הנהגת הנזירות, הוא צריך להמשיך בכך, ואם מפסיק נזירותו וחוזר למהלך החיים הרגיל, צריך להביא על כך קרבן חטאת לכפרה.

וזה לשון הרמב"ן: "וטעם החטאת שיקריב הנזיר ביום מלאת ימי נזרו, לא נתפרש, ועל דרך הפשט, כי האיש הזה חוטא נפשו במלאת הנזירות, כי הוא עתה נזור מקדושתו ועבודת ה' וראוי היה לו שייזיר לעולם ויעמוד כל ימיו נזיר וקדוש לאלוקיו וכו', והנה הוא צריך כפרה בשובו להטמא בתאוות העולם", עד כאן לשונו.

ונראה לבאר את דברי הרמב"ן שכתב שיש תביעה על הנזיר המפסיק נזירותו, משום שאדם המקבל נזירות על עצמו, מורה שאינו מסתפק במצוות שמוכרח לעשותן, אלא צמא הוא להתגדל יותר בעבודת ה' ולזכות יותר לקרבת ה', ולכן נקרא הנזיר בשם "קדוש" כדכתיב "קדוש הוא לה'", ואם למרות המעלה הזאת שהגיע אליה החליט הנזיר לפרוש מדרגה זו, הוא נתבע על שפרש ועזב את המעלה הגדולה שהשיג, שהרי זכה להגיע למדרגה של עשיית מעשים טובים שאינם נובעים מתוך ההכרח, אלא מעשים שיש בהם תוספת על הרגיל, ובכל זאת הפסיק את עלייתו.

וכן מצינו את גדלות מעלת הנזיר, במה שהאריכה התורה בשבחיו, כמו שקראתו בשם "קדוש", והפליגה התורה בדבר מעלתו של הנזיר, כדכתיב: "נזר אלקיו על ראשו" (י, א), ופירש

ד' אמות של הלכה

לברך את עמו ישראל באהבה

יהונתן בן עסמי, ורבי יהודה בן גרים: 'בני אדם הללו, אנשים של צורה הם! זיל גביהון דליברכוך'!... אמרו ליה: יהא רעוא דתזרע ולא תחצד! תעייל ולא תיפוק! תיפוק ולא תעייל! ליחרוב ביתך! וליתוב אושפיזך! לבלבל פתורך! ולא תחזי שתא חדתא! כי אתא לגבי אבוה, אמר ליה: לא מבעיא דברוכי לא בירכך. אבל צעורי צעורך, ע"ש. והק' המהרש"א: אמאי קאמר רק צעורי צעורך. טפי הו"ל למימר 'לא בירכך, אלא קללוני'! כמו שאמר בלק (במדבר כג, כה): "גם קוב לא תקבנו, גם ברך לא תברכנו". ותירץ: ונראה שגם הוא לא חשדן שהיו מקללים אותו, ובודאי יש להם כוונה אחרת בזה, אבל כיון שלא הבין כוונת דבריהם, קאמר דצעורי צעורך בזה, שלפי דבריהם לא הבנתי מהם שום ברכה. ואע"פ שהם בלשון קללה, כוונתם לטובה ולברכה, כעין שאמרו חז"ל (סנהדרין קה): טובה קללה שקלל אחיה השלוני, מברכה שבירך בלעם הרשע את ישראל כו' דהכל הולך אחר הכוונה, והם עשו כן לחדודי לידע אם יבין כוונת דבריהם שכיונו לברכה... עכ"ל.

מבואר בדבריו שאע"פ שפשטות לשון רבי יהונתן ורבי יהודה הוא לשון קללה נמרצת, מ"מ כיון דכוונת-לבם היה לברך, הכל הולך אחר הכוונה, למרות שסותר את הדברים היוצאים מפיו, ולא חשיב דברים שבלב שאינם דברים, אלא אדרבא, הכל הולך אחר הכוונה! [בשם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל].

והנה איתא בגמ' סנהדרין (סה): שאני מגדף הואיל וישנו בלב! וכתב מרן הגר"א וסרמן זצ"ל בס' קובץ שיעורים (ב"ב ס' תל): נראה דהכוונה, דבכל איסורים אם לא נתכוין לאיסור, לא הוי אלא שוגג, דהמעשה הוא מעשה איסור, אלא דבלא דעת, לא הוי מזיד. אבל במגדף. אם לא חישב בלבבו, אין כאן מעשה איסור כלל. ומשום הכי לא אמרינן בהא 'עקימת שפתיו הוה מעשה', דאינו אלא גילוי מחשבתו, אבל גוף האיסור הוא המחשבה! עכ"ל.

וכן הדברים אמורים גבי ברכה: 'אלא תהיו מברכין בכונת הלב כדי שתשלוט הברכה בהם'. ולכן הכהנים אומרים: יה"ר שתהא זו ברכה שלמה. ופירש ר"י בר יקר: כלומר, בכל לב כדדרשינן בספרי (עקב פ"ס מא): "ולעבדו בכל לבבכם", אזהרה לכהנים שיהיה לבם חולק שוה בעבודה.

וכן כתב המהרש"א (סוטה לח): "טוב עין הוא יבורך". לא נתנן הברכה אלא לטוב-עין, כי ברכת המברך תחול כפי כוונת המברך. והיא כוונת ברכת כהנים: "לברך את עמו ישראל באהבה", דהיינו בכוונה, בעין טובה, ורצון.

וב'נצוצי זוהר' (דף קמה. אות יג) כתב בשם ספר 'מקור-הברכה': דבזה מבואר למה מזכירין "באהבה" במטבע לשון הברכה, אע"פ שבעלמא אין מזכירין בה פרטי המצוה, אלא שזהו עיקר המצוה ושורשה, וכלשון הכתוב (דברים ז, יג): "ואהבך וברכך" - הברכה רק מתוך אהבה!

עוד כתב ר"י בר יקר: יש מפרשים, צונו לברך עמו בשביל האהבה שאוהב אותנו, דכתיב (דברים ז, ח): "כי מאהבת ה' אתכם", עכ"ל.

במטבע לשון ברכת המצוה נאמר "לברך את עמו ישראל באהבה". וכתב המג"א (סי' קכח ס"ק יב): "באהבה", נ"ל דפירוש כמ"ש בזוהר (נשא דף קמז): כל כהן דלא רחים לעמא, או עמא לא רחמיו ליה, לא ישא כפיו. [דכתיב (משלי כב, ט): "טוב עין הוא יברך". אל תקרי 'יבורך', אלא 'יברך'] ע"כ. ועי' פ"י ר"י בר יקר שכתב: יש מפרשין 'באהבה', דכתיב: "כה תברכו" ודרשינן בספרי: פנים כנגד פנים, וזה דרך אהבה, ע"כ.

וקשה, נהי נמי דאהבה היא פרט במעשה המצוה, הא אין מזכירין במטבע לשון ברכת המצוות פרטי-המצוה, כמ"ש "בט"ז (י"ד ס' קכ טק"ה) שאין צריך להזכיר בברכה כל פרטי פירושי המצוות, ע"ש.

והנה אמרו בזוה"ק (נשא דף קמז): כהנא דברך בעינא טבא, ברכתיה אתקיים. ודלא מברך בעינא טבא, כתיב: (משלי כג) "אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמותיו". כלומר: לא תבעו מניה ברכתא כלל, עכ"ל. ע"ש.

ושם (ק"ז): "יברך את בית אהרן" - דאינון מברכין לעמא בעינא טבא, ובלבא טבא, ובדחימותא דלבא.

ועל בלעם הרשע אמרו התם (קמז): בשעתא דאתמסר ליה לברכא לישראל, הוה משגח בעינא בישא בגין דלא יתקיים ברכתא... ונאום הגבר שתום העין - דסתים עינא טבא מנייהו, בגין דלא יתברכו ולא יתקיים ברכתא, ע"ש. מבואר דאע"פ שבפיו אמר מילי דברכתא, כיון דבלבו עינא בישא (למרות שבכל התורה דברים שבלב אינם דברים כשהם סותרים את פיו לכו"ע), מ"מ בברכה הכל תלוי בלב!

ובספר 'מור"קציעה' (אור"ח סי' קבה) כתב: ומברכין 'בא"י אלקינו מלך העולם כו' לברך עמו ישראל באהבה. תקנו לשון זה, משום ד"טוב עין הוא יברך" (משלי כב, ט). - חסר כתיב. "ונעתרות [נהפכות] נשיקות שונא" (שם כז, ו) - וברכותיו. תדע מבלעם, שכל ברכותיו נהפכו לקללות! כדאיתא במס' סנהדרין (קה): ולא נתעקרו האמהות (עי' ב"ר פרשה ס' י"ג דנאמר על רבקה. ה.ק.), אלא מפני שברכום נכרים, אשר פיהם דיבר שוא, ואין פיהם ולבם שוה! אף דבמדרש יש טעם אחר (עי' יבמות סד), הא והא איתא. ואמור רבנן בספר הזוהר: מאן דמברך לחבריה, בעי למהוי בלבא שלים, ע"ש באורך. עכ"ל.

ונראה בביאור דבריו: דהנה איתא במדרש תנחומא (נשא סימן י'): "כה תברכו את בני ישראל אמור להם". "אמור" - מלא כתיב. אמר להם הקב"ה לכהנים: לא מפני שאמרתיו לכם שתהיו מברכין אותם באנגריא, (פי' במהירות), ובבהלות, אלא תהיו מברכין אותם בכוונת-הלב, כדי שתשלוט הברכה בהם [וי"ג: כדי שתשלים הברכה בהם], ע"כ.

פירוש, דכתב הגר"א: "האזנה אמרתי" (בראשית ד) - 'אמירה - עיקרה בלב', כמ"ש (קהלת ב, א): "אמרתי אני בלבי", "אל לבי" (שם ט, א). ובס' משלי (ד, ט) כתב הגר"א: אמירה - היא פנימיות התורה, והכא כתיב 'אמור'.

מבואר שהברכה חלה על המתברך רק כשהכהן מברך בכונת הלב.

והנה איתא במס' מו"ק (ס): דרשב"י אמר לבריה על רבי

ד'באהבה', היא מדה כנגד מדה. דאיתא במכילתא (פרשת יתרו מסכתא דבחדש פ' ו'): "לאוהבי ולשומרי מצותי". 'אוהבי' - זה אברהם אבינו, שנקרא 'אברהם אוהבי', דכתיב (ישעיה מא, ח): "זרע אברהם אהבי", ופירש רש"י (שם): שלא הכרני מתוך תוכחה ולימוד אבותיו, אלא מתוך 'אהבה', ואשר לכך מברך הכהן: "וציונו לברך את עמו ישראל באהבה".

(מתוך ספר "ברכת כהנים באהבה" מאת הרב משה מנחם שפירא)

וצריך תלמוד מ"ט דוקא במטבע לשון ברכת המצוות דברכת כהנים מדכרינן לה? ונראה משום דכתיב: "ואהבך וברכך" (דברים ז, ג), ובברכת כהנים כתיב (במדבר ו, כז): "ואני אברכם" - שהקב"ה מברך לישראל.

והנה איתא במדרש (ב"ר פ' מ"ג, ח): מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים? ר"י אמר מאברהם (בראשית טו, ה): "כה יהיה זרעך" - "כה תברכו את בני ישראל". ונראה

במחיצת הגר"ד קוק שליט"א

מפי הרב יקותיאל אוהב ציון שליט"א

הדברים שאלתי אותה אם אוכלת חמץ בפסח או אוכלת ביום כיפור, והשיבה בפליאה "ודאי שלא"... וביארתי לה שאיסורי כרת הללו הם ממש אותו איסור כרת של נדה, וקבלה על עצמה לעשות הכל כדת וכדין. ושוב כתב לה הרב שליט"א מכתב חיזוק, ושלח לה את הספר "אריאל" על מהר"י אסאד זיע"א.

*

לאחר מכן הגיע לרבינו שליט"א בחור צעיר מבית שמש [בית חרדי] ודמעתו על לחיו, שאינו מסוגל להתגבר על תאוות העישון בשבת, ונופל באיסורי סקילה מידי שבת בשבתו ובא לקבל ברכה ועצה כדת מה לעשות, לאחר שנסתכל רבינו בפניו, אמר לו, אם אתה במצב שלא יכול להתגבר רק יום אחד בשבוע, זה סימן שאתה "מעשן כבד", וחבל על החיים שלך, וכי אתה רוצה למות בגיל צעיר מהמחלה? הרי עוד תקופה קצרה כבר לא תוכל לנשום רגיל ויהיו לך שיעולים מעצבנים והספורטיביות שלך תכחש, חבל שבגיל כזה צעיר כבר תהיה זקן וחולה... ובנעימות מיוחדת קרבו אל קדושת השבת, ולא דיבר אתו מילה וחצי מילה על איסור סקילה וכו'.

הגיע אל הגר"ד קוק שליט"א יהודי מפתח תקוה וביקש ברכה, ושאל אותו רבינו האם אתה שומר טהרת המשפחה, ולא הבין כל כך מה שואל הרב, ואמר לו רבינו האם יש "מקוה" או לא, ואמר לרבינו, אני לפעמים טובל במקוה ואם צריך אני ילך יותר, וביאר לו רבינו על המצוה של טהרת המשפחה ועל חומרת האיסור לחיות בבית ללא טהרה, ואמר ההוא, שכפי הנראה היא לא תסכים לזה, אז קם רבינו ממקומו ואמר לו, מה אתה מבקש ברכה לאשתך?? אין לך בכלל אשה!! היא לא קיימת אם היא לא שומרת טהרה, ואתה חי באיסור כל רגע, אני נעשה עכשיו חולה ממה שאני שומע, ואינני יכול לדבר אתך, רק אם תתחייב לי שאין לך שום קשר אתה בלי טהרת המשפחה, ואמר לרבינו שליט"א, אני מקבל על עצמי!

לאחר שברכו רבינו הוא יצא מהחדר והתקשר מיד לאשתו והחלו ביניהם ויכוחים קשים, ואחד ממקורביו של הרב שליט"א סיפר לו שיש בחוץ רעש גדול, ואמר לי הרב שליט"א שאנסה לדבר עם ההיא איתתא להשפיע עליה בענין, ואכן לאחר שיחה של רבע שעה קבלה עליה בשמחה את המצוה, כי בתחילה לא ידעה כלל מה ערך הענין, ובתוך

שיחת קודש הגר"ד קוק שליט"א - "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך"...

ובאוצרות הרמח"ל מופיע "מאמר הקיווי" אודות התקוה. וענין זה צריך חיזוק תמיד, וכמ"ש בברכות (בב, ב) אמר רבי חמא ברבי חנינא, אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל, שנאמר "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'". ופרש"י, "קוה והתחזק, ולא תמשוך ירך, אלא חזור וקוה". וכבר המליץ הגר"ד קוק שליט"א בשמו של חד מתנאי קדישי "רבי חנניא בן עקשיא", כי שמו נאה לחיזוק בעניני תפלה ותחנונים, שעל האדם להרבות בתקוה ותפלה להשי"ת בבחי' רב"י חנני"ה הרבה תחנונים, ואם לא נענה, לא יתיימש לעולם, אלא יתעקש וימשיך להתפלל בבחי' "בן עקשיא".

והגאב"ד דטבריה מהרא"ד אויערבך זצ"ל היה רגיל לומר, ששמואל הקטן למדנו בברכת המינים, שהקללה הכי גדולה שאפשר לקלל את שונאי ישראל היא, שלא יהיה להם קיווי, וכמ"ש למינים ולמלשינים אל תהי "תקוה", ועל זה הוסיף לן הגר"ד קוק שליט"א דידוע ש"תקוה" [עם האותיות] בגי' "תפלה", והיינו אל תהי תקוה משורש "אל תפן אל מנחתם".

הרמב"ם כתב (בהל' מלכים פ"ו ה"י) שאדם צריך לבטוח ב"מקוה ישראל", ושורשו מהפסוק "מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה'" (ירמיהו יג, יג), ומבואר דפשוטו של מקרא "מקוה ישראל" היינו - שישאל מקוהים לו ומיחלים אליו, וכמ"ש "קְוִיתִי ה' קְוִיתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחֵלְתִּי" (תהלים קל, ה), וכהנה רבות בפסוקי התנ"ך, ובנוסחאות התפלה.

ודרשת רבי עקיבא בשלהי יומא "אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרים, ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים וכו', ואומר מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל", היינו דע"י הקיווי להשי"ת - מתעורר גדר מקוה המטהר.

כי אדם שאין לו קיווי אל ה', זוהי הטומאה הגדולה, וטומאה מלשון אטימות כנודע. והקיווי הוא היפך האטימות, שנפתחים לו שערי תבונה וחיבור לה', וזוהי טהרת המקוה, וכמ"ש על ימות המשיח, "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", הרי דטהרת המים קשורה בדעת. [וידוע לשון הרמב"ם "מי הדעת"].

מאורות הפרשה

”נִשְׂא אֶת רֹאשׁ פְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם”

(במדבר ה, כב).

יש לשאול, למה לא אמר ”שאו את ראש” כמו שאמר בריש פרשת במדבר גבי ישראל.

ויש לומר במה שכתב רש”י ז”ל ריש פרשת שמות ופרשת כי תשא, כי על ידי המניין שהוא מונה אותם מודיע שהם חביבים לפניו ית’, אם כן גבי ישראל שעל ידי המניין נראים שהם חביבים לפניו אמר ”שאו את ראש” לרמוז כי ע”י המניין יהיה להם התנשאות הראש שנראים שהם חביבים ובשביל כך הוא מונה אותם, אבל גבי שבט לוי כבר אמר למעלה בפרשת במדבר ”ואני לקחתי את הלויים” אם כן היה להם התנשאות הראש קודם שמנאם שקדשם למלאכת המשכן, בשביל כך אמר ”נשא את ראש” לרמוז שכבר היה להם התנשאות הראש מקודם בלא המניין.

(יגל יעקב - רבי יעקב חיים סופר בעל כף החיים)

”דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אִוְ אִשָּׁה פִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאֲדָמָה לְמַעַל מַעַל בַּה’ וְאִשְׁמָה הִנְפֹּשׁ תִּהְיֶה”

(במדבר ה, י).

כל חטא הוא בגדר גזילה

פירש רש”י: ”הרי חזר וכתב כאן פרשת גזול ונשבע על שקר היא האמורה בפרשת ויקרא (ויקרא ה, כא) ”ומעלה מעל בה’ וכחש בעמיתו” וגו’, ונשנית כאן בשביל שני דברים שנתחדשו בה, האחד שכתוב ”והתודו” לומר שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שיודה בדבר, והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים.”

ואם כי חובת הוידוי על החטא היא בכל העבירות, כתבה התורה מצוה זו של וידוי בחטא של גזל - להורות כי כל חטא הוא בגדר של גזילה, שהרי מנצל את הכח שנתן לו השי”ת לרעה, ואין לך גזל חמור מזה.

(רבי יצחק מאיר מגור, בעל השפת אמת)

”והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו וחימשתו יסף עליו ונתן לאשר אשם לו”

(במדבר ה, י).

דקדק הרב הגאון ר’ משה חפץ, דהא ”והתודו את חטאתם אשר עשו” הוא לשון רבים, ואמאי כתיב ”והשיב את אשמו” לשון יחיד. גם תיבות ”את אשר עשו” מיותרות.

ואמר על פי מה שאמרו חז”ל בפרק שבועות הדיינין ר”ש בן טרפון אומר ”שבועת ה’ תהיה בין שניהם” מלמד שחלה שבועת ה’ על שניהם, ופירש רש”י ששניהם נענשין שלא דקדק למסור ממונו ביד נאמן ובא לידי חילול ה’. ואולם אם כי חטאו שניהם התובע והנתבע מ”מ אין ראוי שיהיה חטאתם שוה, שהנתבע חטא בשבועת שוא וגזל, והתובע חטא על שלא דקדק למסור ממונו ביד נאמן לבד, א”כ על שניהם מוטל להתוודות על חטאתם זה על מה שעשה וזה על מה שעבר, לכן אמר ”והתודו את חטאתם” לשון רבים בהיותם שוים בחובת הוידוי, אך על ”אשר עשו” כל איש בראוי לו, לכן התובע בוידוי לבד עשה מה שמוטל עליו ואין עליו עוד אשם כי חטאו קל, אבל הנתבע צריך עוד להביא אשם לפני ה’.

(ליקוטי בשמים - רבי משה חפץ, הובא ב”פניני קדם”)

”והתודו את חטאתם אשר עשו” וכו’ (במדבר ה, י).

נאמר כאן ”והתודו” בלשון רבים, אם כי פתח הכתוב בלשון יחיד ”ואשמה הנפש ההוא”, משום שאפילו יחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולכל העולם כולו, כך שתשובתו מעוררת גם לאחרים לשוב - ”והתודו”, כי גם הרבים ישובו על ידו ויתודו.

(רבי ישראל צבי מאלכסנדר תפארת שמואל)

”וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לֹא יִהְיֶה אִישׁ אִשֶּׁר יִתֵּן לְכַהֵן לֹא יִהְיֶה”

(במדבר ה, י).

כל איש ואיש מפעולותיו שעושה מאומה לא ישא בעמלו, ורק ענייני הקדושה שקיים בגופו בעודו בחייו, המה יהיו לו לנצח אתו בחבורתו, ולא כהיצר הרע וכת דיליה, שהמה נראים לו לאדם לאוהבים ומתחברים עמו לפי שעה ובעת דחקו נפרדים מעליו.

ומשלו במדרש על זה, משל לאדם שהיו לו שלשה חברים, האחד אוהבו מאוד, השני אוהבו מעט והשלישי לא היה אוהבו ולא חשבו למאומה. פעם אחת שלח המלך לקרוא לאותו אדם, וסריסי המלך הבהילו להביאו לפניו והיה זה האדם מתירא ואומר, שמא הלשינו עלי לפני המלך ויהרגני, אלך לחברי אוהבי, אשר בטחה נפשי בו, ואבקשנו שילך לפני המלך, כדי שימליץ טוב עלי. הלך וקרא לאוהבו הראשון שהיה אוהבו ביותר, ולא אבה ללכת עמו. עזבו והלך בפחי נפש. החליט בנפשו ללכת אל אוהבו השני ולבקש מלפניו ללכת עמו לפני המלך. אמנם הלה הסכים ללכת אתו, אבל לא להכנס אל המלך. הלך אצל השלישי, שלא היה חושבו לכלום, ובקשו שילך אתו לפני המלך, אחרי אשר סיפר לו כל מה שאירע לו עם שני חבריו. אמר לו אל תירא, אני אלך אתך ואכנס לפני המלך ואלייך בעדך עד שתנצל מידו ולא תאונה אליך רעה. הלך עמו וְלִמַּד עליו זכות והצילו.

האוהב הראשון שהיה אוהבו ביותר, הוא הממון, שחביב לו לאדם מאד, עוזבו ביום פטירתו ולא יוליד בידו מאומה, שנאמר ”לא ירד אֶתְרֵי פְּבוֹדוֹ” (תהלים מט, יח). האוהב השני הם הבנים והקרובים שמלוין לאדם עד הקבר ולאחר שנקבר נפרדים מעליו ועוזבים אותו לנפשו. החבר השלישי שהליץ בעדו והצילו, הם התשובה ומעשים טובים שהולכין עמו לאחר פטירתו להליץ בעדו, שנאמר ”וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָךָ” (ישעיהו נח, ח). והמלך ששלח אחריו הוא מלך מלכי המלכים הקב”ה, שאין לפניו משוא פנים ולא מקח שוחד, ולא ינצל אדם מדינו כי אם בתורה ובמעשים טובים. ע”כ במדרש.

האוהבים היותר נאמנים לאדם, הלא המה קדשיו שלו, המה יהיו אתו בתמידות, המה רעיו, אוהביו ופרקליטיו להליץ עליו לטובה לפני אדון הכל, ועל האדם להרבות אוהבים כאלו בחייו ולהתרועע אתם תמיד אחרי שהם אוהביו נצח.

והכתוב סיים ואמר, ”איש אשר יתן לכהן לו יהיה”, והוא כי מכל הממון שהאדם רוכש בעודו בחייו, לא ישאר לו מאומה ולא לו יהיו לבבסוף, ורק מה שפזר לצדקה וחסד זהו שלו בעצם. ”אשר יתן לכהן לו יהיה”, היינו שאותן המעות הם שלו.

(חפץ חיים על התורה)

רק הזמן שאדם מקדיש לעבודת השי”ת - ”ואיש את קדשיו”

- הוא בלבד נזקף לזכותו לנצח - "לו יהיו", ואילו עמלו בכל השאר הוא להבל וריק.

(רבי מנחם מנדל מוויז'ניץ, צמח צדיק)

"את קדשיו לו יהיו", כאשר שב האדם בתשובה [ככתוב לעיל (פסוק ז) "והתוודו"], אזי מתעלים כל המצוות שעשה מעודו אל הקדושה - "את קדשיו", והם שלו בלבד - "לו יהיו", ואין לזרים חלק בהם.

(רבי משה מפשווארסק, אור פני משה)

"לו יהיו" - בטרם הנך בא להוכיח ולקדש אחרים - "את קדשיו", שומה עליך לקשט עצמך תחילה - "לו יהיו".

(ר' נפתלי מרופשיץ, זרע קודש)

"אשר יתן לכהן לו יהיה" - רק מה שהאדם מפזר לצדקה - "אשר יתן לכהן" - נותר בידו בכל עת - "לו יהיה".

(רבי מנחם מנדל מנדאש, מעגלי צדק)

"והעמיד הפהן את האשה לפני ה' ופרע את ראש האשה ונתן על פניה את מנחת הזבון מנחת קנאת הוא ובניו הפהן יהיו מי המרים המאריים" (במדבר ה, יח).

עשיית גדרים בפועל

"והעמיד הכהן את האשה לפני ה'", ופירש רש"י, "לפני ה'" - שער העזרה, והיה סותר קליעת שיערה כדי לבזותה. והיינו שנתבזתה בפרהסיא, והתכלית מגילוי כל מעשיה הוא שדבר זה יעשה רושם בעיני הרואים ויראו מהו סופה של אשה זו, וכל הבזיון שנעשה בה, אבל מ"מ הרי אמרו חז"ל כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מביא לידי ניאוף (סוטה ב, א), וצריכים להבין שאם נפעל ע"י מעשה זה רושם גדול בעיני הכל משום מה צריך איזה הרחקה יתירה שיזיר עצמו מן היין, הרי זה גופא שראה סוטה בקלקולה מה שעלה בסופה, די לו שיתרחק מעבירה.

אכן הלימוד מזה הוא הענין של עשיית גדרים שע"י יתקיים הרושם, שמן הנכון שברגע אחד יעשה עליו אותו פעולה רושם, אבל בכדי להבינה היטב ושיתקיים אצלו לנצח צריך איזה הרחקה וגדר על זה.

(שיחות לוי - רבי יעקב יצחק הלוי רודמן)

"ובאו המים המאריים האלה כמעיין לצבות כמן ולנפל ירך ואמרה האשה אמן אמן" (במדבר ה, כב).

שאלו אם הסוטה מברכת על שתיית המים.

והנה ברכת הנהנין פשיטא שאין מברכת כיון שנותן דבר מר לתוך המים [כמבואר בסוטה (כ, א) צריך שיתן מר לתוך המים שנאמר "המים המרים"] אינה נהנית.

וברכת המצוה, אם היא טמאה בודאי אינה מברכת, שאין מברכין על העונש, כמו שכתבו הראשונים על חייבי מיתות בית דין. אלא אפילו יודעת בבירור שהיא טהורה כיון שתחלת ענינה בעבירה אין מברכין על דבר שבא בעבירה, כמו שכתב הרשב"א בתשובה סימן י"ח שאין מברכין על השבת הגזלה וחזרת ריבית, ע"ש. (טעמא דקרא - רבי חיים קניבסק)

"איש או אשה פי יפלא לגדר גדר נויר להזיר לה" (במדבר ה, ב).

פירש רש"י, שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין.

לכאורה תמוה מה שאמרו הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, הא יש דברים המשכרים יותר מיין כיון שרוף, ומ"מ מותר לזויר, שנוזיר לא נאסר מצד שכרות, דהא אסור בענבים וביוצא מהן אף שלא משכרי כלל, ובדברים המשכרים שאינו מענבים מותר.

וצריך לומר שהכונה במה שצריך להזיר לא מצד חשש החטא שעלול כל אדם להכשל, דמשום כך באמת היה צריך לזויר רק ממידי דמשכרי, אלא הכונה, דהרואה סוטה בקלקולה צריך לקדושה יתירה מכפי שיש לו רק ככל ישראל, דהיינו קדושת ישראל, אלא צריך לקדש עצמו במותר לו, מאחר שיש אנשים שיש להם קדושת ישראל וחטאו, שלכן צריך להוסיף עליו קדושה.

וכל שכן קדושת התורה יועיל הרבה כמפורש ברמב"ם (הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה כא) ז"ל: וכן ינהוג להתרחק מן השחוק ומן השכרות ומדברי עגבים שאלו גורמין גדולים הם והם מעלות של עריות, ולא ישב בלא אשה שמנהג זה גורם לטהרה גדולה, יתירה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה ובחכמה הוא אומר "אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד".

אמרו חז"ל, כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין (סוטה ב, ב). הנה מה שצריך להזיר עצמו מן היין הוא כדי שלא יבוא לידי עבירה, כיון ש"יין מרגיל לעבירה. וקשה טובא למה צריך לזה, נהי דראה דבר עבירה על ידי הסוטה, הרי מכל מקום ראה גם את העונש, ראה איך שמתה בניוולה, ואם כן למה צריך לעשות עוד הרחקה שלא לבוא לידי עבירה.

ותירץ ה"פרי הארץ" דהן אמת שראה, אבל זה עדיין בגדר ידיעה, ובידיעה אפשר להיות חכמתו מרובה ממעשיו, ע"ש.

הביאור בזה הוא [וכפי שיורחב עוד בהמשך], דל'רוב פרסום רוב העלם, וכדברי ה"מסילת ישרים" בהקדמתו. לכן אפילו מי שראה סוטה בקלקולה ובניוולה מכל מקום עדיין הוא רק 'ידיעה', ובידיעה גרידא עדיין אין האדם מובטח שינצח את היצר הרע, ולכן צריך לעשות 'מעשה' להזיר עצמו מן היין, ועל ידי זה תצא מגדר ידיעה ונכנס ללב. ובלב כבר יש מקום להחזיק מעמד נגד היצר הרע, וכדברי המ"ס שם בהקדמתו דהעיקר הוא לחזור הרבה פעמים על ספרו, דעל ידי שיחזור הרבה יכנסו הדברים בלבו ולא יהיה עוד רק בגדר 'ידיעה' אלא יהיה משומר בלבו.

מרגלא בפומיה דהמשגיח דברי ה"חובת הלבבות" שער יחוד המעשה פ"ה ז"ל: "בן אדם ראוי לך לדעת שונאך הגדול שיש לך בעולם הוא יצרך הנמסך בכוחות נפשך והמעורב במזג רוחך והמשתתף עמך בהנהגת חושך הגופניים הרוחניים המושל בסודות נפשך וכו', ואתה ישן לו והוא ער לך, אתה מתעלם ממנו, והוא אינו מתעלם ממך וכו', ומן החזק שבשלוחיו אשר יורה אותך וילחם אותך בהם במצפון עניןך שישתדל לספק עליך אמיתתך ולשבש מה שנתברר לך ולערבב את נפשך במחשבות כזבים וכו'", ע"ש. המבואר

ידיעותיו ידיעת האמת לבל יולד ספיקות הוא המנצח במלחמת היצר.

וזהו הביאור בהא דכתיב (קהלת י, ד) "אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח". דעיקר כח היצר הוא רק לספק האמיתית על האדם ולהזיזו ממקומו מקום הודאי למקום הספק. ולכן הזהיר שלמה המלך שתדע, כי כל כוחו של היצר הוא רק להזיז ממקומך לספק עליך הודאי, ואתה אם תעמוד כנגדו ולא תזיז ממקומך ולא תתן מקום לספיקות אז תנצח, דלא יעמוד כנגדיך.

וזה ביאור דברי הרמב"ן (שמות כ, יז) שכתב על הא דכתיב "כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים וכו', וכתב וז"ל: כי לבעבור הרגילכם באמונה בא אלקים שכיון שהראה להם גילוי השכינה נכנסה אמונתו בלבם לדבקה בו ולא תפרד נפשכם ממנה לעולם וכו'. והרב אמר במורה נבוכים ה' אמר להם כי זה אשר ראיתם היה שכשינסה ה' אתכם להודיע ערך אמונתכם וישלח לכם נביא שקר שירצה לסתור מה ששמעתם לא תעמד אחריהם לעולם מדרך האמת. כי כבר ראיתם האמת בעיניכם וכו', ע"ש. מבואר מדבריו דקודם מתן תורה לא היה מקום לנסיון דהא עדיין לא ראו אור האמת. ורק אחר מתן תורה שראו אור האמת אפשר ליתן נסיון. דיש להם היסוד לעמוד עליו. והוא ידיעת האמת. וממנו לא תתרפה. ועל זה באים הנסיונות, לדעת אם תעמוד בחוזק או תתרפה.

והנה אצלנו המלחמה תמיד הוא על הספיקות דמכל מצב קשה ומסובך נולד אצלנו תיכף ספיקות. ואין אנו מחזיקים מעמד להעמיד ידיעתנו על בסיס נכון בל תמוט. וכמו שאמרו דצדיקים נמשלו לאילן ששרשיו מרובים אפילו בא כל רוחות שבעולם אינו מזיז, ורשעים נמשלו לאילן ששרשיו מעוטים וכל רוח כל שהוא מזיז ועוקרן ממקומן.

הנה נתבאר דהעיקר הוא להחזיק מעמיד ולהעמיד ידיעתנו על בסיס חזק. ומכל מקום צריכים לדעת דלזה צריך יגיעה רבה להשיב הידיעה אל הלב.

ובזה יתיישב מה שכתפלת חג השבועות תקנו אנשי כנסת הגדולה לומר "זמן מתן תורתנו", וכמו דבחג הפסח אומרים "זמן חרותנו", דבזמן הפסח היתה יציאת מצרים, ועבודת היום דפסח הוא לזכור יציאת מצרים וכל הנסים שנעשו אז, כן בחג השבועות הוא זמן מתן תורה, ועבודת היום הוא לזכור מתן תורה עם כל הקולות והלפידים והאש וכל הרעש והאימה והיראה אשר ראינו שם.

ולכאורה יש כאן תימה, דזמן מתן תורתנו הוא בסיון, ואח"כ עלה משה רבינו לקבל הלוחות הראשונות והם נשתברו, ושוב עלה משה רבינו מ' יום שנית והתפלל שימחול הקב"ה על חטא העגל, ונענה הקב"ה לתפלת משה רבינו ומחל על חטא העגל, וביום הכיפורים ירד משה רבינו מהר סיני ובידו לוחות שניות, והתורה שבידינו היא תורת אותן לוחות שניות, וא"כ היה לנו לעשות יום טוב של זמן מתן תורתנו ביום הכיפורים, דזה הוא זמן קבלת התורה שנשאר בידינו. ולא לעשות יום טוב בשבועות זמן מתן לוחות הראשונות שלא נשאר בידינו.

ויש להתעורר על הא דיום טוב של שבועות חלוק משאר יום טוב, דבשאר יום טוב הא איכא ז' ימים, ויש כמה מצוות, בפסח יש אכילת מצה ואיסור אכילת חמץ, ואכילת קרבן

מדבריו דעיקר כח היצר במלחמתו עם האדם הרא רק לעורר ספיקות בלב האדם, וכאשר עלה ספק בלב האדם, כבר הוא מנוצח ונופל לרשות היצר ואבד מלחמתו עם היצר. והעצה לנצח את היצר הוא להחזק מעמד עם ידיעותיו ולא יתרפה מהם ויחזקם ויאמצם בלבו שהם אמת וברורים ואין שום מקום להרהר אחרת, ואם עושה כן הרי הוא מנצח את היצר בזה, כמו שכתב החובת הלבבות שם, אם תעמוד כנגדו לא יעמוד כנגדיך.

והיה המשגיח מציין לדברי רב ניסים גאון במסכת ברכות דף י"ט ע"ב, שהפירוש הא דאיתא במס' בבא מציעא (נט, א) במחלוקת רבי אליעזר וחכמים בתנור של אכנאי אי מקבל טומאה אם לאו, ואמר רבי אליעזר אם הלכה כמוני חרוב זה יוכיח וכו', אמת המים יוכיח, כותלי בית מדרש יוכיחו וכו', ויצא בת קול ואמרה הלכה כרבי אליעזר, עמד רבי יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא, וז"ל שלא היתה הכוונה אלא לנסות את החכמים אם יניחו הקבלה שבידם והגמרא שבפיהם בשביל בת קול, אם לאו, ודומה למה שכתב "פי מנסה ה' אלהיכם אֶתְכֶם", והנה נודע עם כל זאת בירור קבלתם, וזה שאמר ר' יהושע "לא בשמים היא", כלומר כי תורת ה' תמימה וכבר ניתנה לנו בסיוני והודיענו כי אינו מחליף ממנה דיבור אחד ואין בתורתנו חסרון ולא ספק כדי שנצטרך אל ראייה מן השמים וכו', ע"ש, מבואר מדבריו דעיקר הנסיון בזה היה לראות אם יעמוד בכל התוקף על מה שכבר נתאמת אצלם דלא בשמים היא, והיא דברי "חובת הלבבות" דעיקר הנסיונות הוא רק לספק האמיתית.

ועוד היה המשגיח אומר דזה היה משא ומתן של השטן עם אברהם אבינו ע"ה בשעה שהלך לעקידה, דאיתא במדרש (ילקוט בראשית רמ"ז), אמר לו השטן לאברהם היום אמר העלהו לעולה ולמחר אומר לך רוצח אתה, אתמול אמר לך "כי ביצחק יקרא לך זרע" ועתה אומר לך "העלהו לעולה", ע"כ, דהביאור הוא דהשטן בא לעורר ספק אצל אברהם דאולי הוא טועה בפירוש מה ששמע מהקב"ה ולא הבין לאשורו, דהא היאך אפשר להיות שא"ל הקב"ה "העלהו לעולה" והלא כבר אמר לך "כי ביצחק יקרא לך זרע", וא"כ אם יעלהו לעולה א"א להקב"ה לקיים מאמרו, ולכן בהכרח שגגה בהבנת מאמר ה', ועל זה ענה לו אברהם 'על מנת כן', פירוש, דאין ספק בלבו ואע"ג דאיכא כמה קושיות וסתירות, אני את פי מלך אשמור בלי שום פקפוק, ובזה ניצח את היצה"ר וזכה לו ולזרעו עד עולם, דזכות עקידת יצחק עומד לנו גם היום, כמו שאנו אומרים בתפלת מוסף דראש השנה ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור.

ונראה דכן מפורש בדברי רש"י, כתיב (דברים ח, ב) "וְזָכַרְתָּ אֶת כָּל הַדְרֹךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ זֶה אֲרַבְעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לְמַעַן עֲנִתְךָ לְנִסְתָּךְ לְדַעַת אֶת אֲשֶׁר בְּלִבְךָ הַתְּשֹׁמֵר מִצְוֹתַי אִם לֹא". ורש"י בפירוש "התשומר מצותיו" כתב, שלא תנסהו ולא תהרהרו אחריו, עכ"ל. מבואר להדיא דעיקר הנסיון הוא שלא להרהר אחר המקום. ו'הרהרו אחר המקום' פירושו דאיכא ספק באמונתו. שיש ספק בלבו על דרכי ה'. ובאמת אין מקום לזה אחרי שכבר הראה הקב"ה במתן תורה כי הוא אחד ואין עוד מלבדו. ותו אין מקום לספיקות. וזהו מה שהקב"ה מנסה אותנו לדעת אם יתעורר לנו שום ספיקות. דספיקות הוא חפציו של היצה"ר, והמחזיק מעמד ועומד על

פסח, ומצות סיפור יציאת מצרים, ומדרכן איכא מצות ד' כוסות, ובסוכות יש מצות ישיבת סוכה, וד' מינים, וניסוך המים, אבל חג השבועות אינו אלא יום אחד ואין בה שום מעשה מצוה.

והובא בסה"ק דקושיא זה נמצאת בזוהר הק', ותירץ שם דמשום דבשבועות נתגלה דה' אחד בעליונים ובתחתונים, ואין עוד מלבדו, ולכן אין צריך שום מצוה אחרת, דהא כל המצות התורה אינם אלא לנצח היצה"ר ולהכיר שה' אחד ואין עוד מלבדו, וזכירת מתן תורה מספיק לנצח היצה"ר.

בפרשת ויהי בנוסע הארון כתיב שני נ' הפוכות (במדבר י, לה), ופירש רש"י, כדי להפסיק בין פרעניות לפרעניות ולא ביאר מהו הפרעניות, וכתב הרמב"ן שם דהפרעניות היה מה שאמרו חז"ל דהליכתן מסיני היה כתינוק הבורח מבית הספר, ע"ש בדבריו, ולכאורה תמוה דאחר מתן תורה אחרי שראו התגלות נוראה איך אפשר להיות שהיו כתינוק הבורח מבית הספר, אלא הביאור כנ"ל, דאע"ג שראו הרבה גילויים, מכל מקום היה רק בגדר ידיעה ובגדר רוב פרסום רוב העולם דעדיין לא נכנסו הדברים בלבם, ולכן עדיין אפשר להיות כתינוק הבורח מבית הספר, אבל למי שנכנסו הדברים בלבו א"א בשום אופן להיות כתינוק מהבורח מבית הספר.

ומעתה מובן למה אנו אומרים בחג השבועות "זמן מתן תורתנו" וחוגגים בה, ושומחים בה, כי למרות שעיקר התורה שלנו היא מלוחות השניות, מכל מקום היסוד שהכל תלוי בה ועומד עליה, היא ידיעה האמיתית שנתגלה לנו במעמד הר סיני, ועליו נבנה מלחמת היצה"ר לספק לנו ידיעתנו, ועבודתינו הוא להחזיק מעמד לקיים ידיעתנו האמיתית, ללא רפיון, ובכל שנה ושנה צריכים אנו לחזור ולשנן לעצמנו מה שענינו ראו להוציאו מגדר ידיעה ולהשיבה אל לבנו להיות שמורים בלב.

וצריך כל אחד ואחד לידע דלכל אדם מראים לו מן השמים אור האמת הדרך אשר ילך בו, לכה"פ פעם אחת בחייו, וכל אדם רואה אותה בשעתה, וצריך לאחוז בה בחוזק כי בזה תלוי הצלחתו, ולחזור עליה הרבה פעמים לשנן לעצמו להוציאה מתורת ידיעה גרידא, להשיבה אל לבו כדי שיכול לעמוד בנסיונות החיים ולאזור חיל לנצח במלחמת היצר, לזכות ליכנס בטרקלין לאור הגדול.

(קובץ שיחות - רבי נתן מאיר וזכטפוינגל)

"דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה "כִּי יִפְלֵא" לְנֶדֶר נָדַר נְזִיר לְהַזִּיר לָהּ" (במדבר ו, ב).

חידוש בעבודה

הנה מדרך העולם לִיקַר דבר חידוש, כן המחדש, מי שמוצא איזה "ערפינדנג" חדש הנה שמו לתפארת ולשבח, וכל מה שיותר חדש ורחוק מליפול על זה הנה הוא יותר גדול, כן בתורה, משבחים מי שמחדש חידושים גדולים. וחידוש אשר לא נפלו עליו אחרים אומרים כי "מן השמים הניחו לי מקום על זה" — נפלא הוא, כמה מחבבים החידוש עד שמן השמים הניחו בעדו זאת — מדוע לא יבין האדם כי גם במעשה העבודה הוא כן? כי מי שמעשיו ועבודתו הם מחודשים, הם יותר נכבדים וחשובים אצל הבורא ית', וכל מה שהמעשה יותר רחוק מבני אדם אשר מעשיהם פשוטים מאיזה צד שהוא, הנה מעשה זו יותר חביבה ומעידה על העושה

המחדש הזה כי הוא אדם יותר גדול בהכנתו בעבודתו התמימה וביראתו הטהורה, לא כדרך העולם אשר כל מעשיהם הוא מצות אנשים מלומדה ע"כ הם עומדים רק באחת: נחלת בית אבותיהם וירושת משפחה בידם.

והראנו לזה דבר נפלא מפרשת נשא, הנה התורה הקדושה משבחת ומתפעלת מאד ממעשה דנזיר ונותנת לו תואר "קדוש" ועוד: "נזר אלו", וראשית דבריה והתפעלותה היא: "איש וכו' כי יפלא" ומפרש האבן עזרא ז"ל כי יעשה דבר פלא, זה הוא השבח, הלא רוב העולם הולכים אחר תאותם ז"ל, מה נפלאו הדברים לפי דבריו ז"ל, כי הבורא יתברך מתפעל כביכול מנזיר כי עמד על דבר חדש מה שאין רוב העולם עומדים על זאת, מעשה זו כדאי לרשום בתורה בשבח גדול, זה ענין הנזיר, נמצא כי כל מה שאדם עושה מעשה אשר אין רוב העולם עומדים על זה הוא ענין נזיר.

כן הראנו עוד ענין הגר מה שהתורה מְיַקֶּרְתָּ כָּךְ גַּם כְּמוֹ כֵּן זֹאת, יֵעָן כִּי עָמַד עַל זֹאת אֲשֶׁר אֵין לוֹ יְרוּשַׁת בַּיִת אַבוֹת, מֵה מְאֹד גְּדוֹל חֵלֶק מִי שְׁלוּמֵד מוֹסֵר כַּעַת אֲשֶׁר אֵין רֹבֵעַ הָעוֹלָם לּוֹמְדִים וּמִתְנַהֲגִים כֵּן.

(אור יחזקאל מכתבים - רבי יחזקאל לעוינסטיין)

"וּבָבֹא מִשָּׂה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אֹתוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהֵי מַעַל הַכְּפָרֶת אֲשֶׁר עַל אֹרֶן הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי הַפְּרָכִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו" (במדבר ו, פט).

פירש רש"י, משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הבא מעל הכפרת.

לכאורה מה בא אלמדנו.

ונראה דודאי כל דבר מְסַפֵּר כבוד השי"ת, כי הכל מתנהג רק ברצון השי"ת וכמאמר הקרא "הַשְּׂמִים מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מְגִיד הַרְקִיעַ" (תהלים יט, ב), אבל אימתי יכול אדם לשמוע, כשמתחלה שומע את הקול הבא מהפנימיות שהוא מהתורה הנשמעת בבתי כנסיות ובתי מדרשות, דהיינו לאחר שמילא כרסו בתורה ובמעשים אז זוכה לשמוע את הקול גם מכל דבר אף שבא מן החוץ. וזהו שנרמז למשה למסור לישראל איך שהשי"ת דבר אתו על הכפרת שבפנים והגיע לאזניו וללבו מחוץ לפרכת.

(דרש משה - רבי משה פיינשטיין)

"אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְנֶדֶר נָדַר נְזִיר לְהַזִּיר לָהּ" (במדבר ו, ב).

בגמרא נדרים דף ט' ע"ב: אמר שמעון הצדיק, מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא פעם אחת, בא אדם נזיר מן הדרום וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו, בני מה ראית להשחית את שערך זה הנאה. אמר לי, רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בכבואה שלי ופחז עלי יצרי וביקש לטרדני מן העולם, אמרתי לו, רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה העבודה שאגלחך לשמים. מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו ואמרתי לו, כמוך ירבו נזירי וזירות בישראל, עליך הכתוב אומר "איש כי יפליא לנדור נדר נזיר לה'", ע"כ הברייתא דנדרים שם.

והנה לא נתבאר בגמרא במה פחז עליו יצרו כשראה את עצמו יפה תואר, ובמה ביקש לטרדו מן העולם, לאיזו חטא נמשך כשהסתכל בכבואה שלו. אבל מתוך התשובה שהשיב לעצמו

”וְכָתַב אֶת הָאֱלֹת הָאֱלֹהִים הַפְּתִיחַ בְּפֶתַח וּמָחָה אֶל מֵי הַמְּרִים”

(במדבר ה, כג).

במדרש רבה כאן (ט, ט) [וראה גם בדברים רבה פ' שופטים (ו, ט); ובויקרא רבה (ט, ט) בשינוי לשון ובהוספת דברים] אמרו על זה: מעשה ברבי מאיר שהיה יושב ודורש בליל שבת, ואשה אחת היתה בדרשה, כשהלכה לביתה - מצאה הנר שלה שכבה, אמר לה בעלה: 'היכן היית עד עכשיו?' אמרה לו: 'שומעת הייתי לרבי מאיר דורש!', והיה אותו האיש ליצן, אמר לה: 'בכך וכך - אין את נכנסת לביתי עד שתלכי ותרוקי בפניו של ר' מאיר!'. יצאה לה מביתו, נגלה אליהו זכור לטוב על רבי מאיר, אמר לו: 'הרי בשבילך יצאה האשה מביתה!', הודיעו אליהו זכור לטוב היאך היה מעשה, מה עשה רבי מאיר? הלך וישב לו בבית המדרש הגדול, באתה אותה אשה להתפלל, וראה אותה, ועשה עצמו מתפסק (לשון פיהוק), אמר לה: 'יודעת את ללחוש לעין?', מתוך אימה - אמרה לו אותה אשה: 'לא!', אמר לה: 'רקקי שבעה פעמים בפני - וייטב לך!', 'עשתה כן, אמר לה: 'לכי אמרי לבעלך: 'אתה אמרת לה שתרוק פעם אחת - והיא רקקה ז' פעמים!'. אמרו לו תלמידיו: 'רבי, כך מבזים דברי תורה? אילו היית אומר לנו, היינו מביאים אותו ומלקין אותו על הספסל, ומחזירין לו אשתו!', אמר להם: 'לא יהיה כבוד מאיר גדול מכבוד קונו! ומה אם שם הקודש שנכתב בקדושה אמר הכתוב שְׂיִמְחָה על המים להטיל שלום בין איש לאשתו - כבוד מאיר לא כל שכן?', ע"כ.

למדים אנו מכאן דבר נפלא, שהרי לכאורה תלמידיו טענו טענה גדולה: למה היה מבזה רבי מאיר את עצמו כל כך - במקום שהיה יכול לפעול להשיב האשה אל ביתה באופן אחר, להלקות את בעלה על אכזריותו וליצנותו, ושלום על ישראל! וגם רבי מאיר לא השיב להם שזו אינה עצה טובה והוגנת, אלא תשובתו היתה שלמד ק"ו משם הקודש, פירוש: שגם הכא בסוטה - הרי היה יכול הקב"ה לצוות על כל הפרשה כולה, ושיבדקו המים בלא מחיקת שמו הקדוש, אלא הורה לנו הקב"ה בתורתו שכדי להטיל שלום בין איש לאשתו, כדאי לו כביכול להקב"ה שיבדקו המים את הסוטה במחיקת שמו, יותר משיבדקו בלא מחיקה! וממילא למד רבי מאיר מזה ק"ו שיעשה כמו שעשה, ולא לחוש לבזיון התורה של עצמו, אפילו במקום שהיה יכול לעשות עצה אחרת, וכמש"נ, ודו"ק.

ומה מאד יש לנו להתבונן בזה, כי "חנן ורחום ה' ארך אפים וגדל חסד" (תהלים קמה, ח), שהאשה הזאת - אף אם תצא נקיה מהשקאה זו כי טהורה היא ולא נטמאה - אבל מ"מ סוטה היא, שקינא לה בעלה שלא תיסתר עם איש פלוני, ולא שמעה אליו, ונסתרה עמו, אלא שלא קלקלה ממש... מובן איזה יראת שמים היא זו, וכמה שקועה היא בתאוה, ובכל זאת - מכיון שהיא מותרת באופן זה לבעלה, אמר הקב"ה: 'יִמְחָה שמי על המים כדי להתירה ולעשות שלום בינה לבין בעלה!'

(לב אליהו - רבי אליהו לאפיא)

”וְזֹאת תֹּרַת הַנְּזִיר בְּיוֹם מְלֵאת יְמֵי נְזָרוֹ”

כתב הרמב"ן הטעם למה הנזיר חייב להביא קרבן חטאת מפני שמרוב קדושתו ומדרגתו בעבודת ה' שהשיג בניירותו

”רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה” מוכח שפחיתות יצרו לטורדו מן העולם היתה מה שנכנס בו איזו מחשבה של גאוה, וכדקאמר למה אתה מתגאה וכו', ועל זה היתה כל החרדה הזאת, וזהו מה שבקש היצר לטורדו מן העולם ובודאי שאין לך הטרדה ועקירה מן העולם (מעוה"ב וגם מעוה"ז) גדול מזה מאחר דכתיב "תוֹעֲבַת ה' כָּל גְּבוּה לֵב" ואמרו חז"ל בפ"ק דסוטה שאמר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור בעולם, והיינו שהגאוה מסלקת את השכינה ממנו ונשאר כמופקר ונתון ביד כל מוצאו ויצרו מתגבר עליו רח"ל.

וכפי שעיינונו רואות באופן הרגיל הוא איפכא ממש, כי כרגיל אם מגידים לאדם איזו שבח או שנדמה לו שיש בו איזו הצטיינות (אפילו פעוטה ביותר) מה מאוד ישמח לבו וחושב את עצמו לעילא לעילא, ובדמיונו הוא משוטט שהוא כמעט חד בדרא וכי ראוי הוא מאד לכבוד ולתפארת וכו', ואינו עולה על דעתו כלל לחשוב שהלא נפל לפח הגאוה הארורה שנעשה ע"י זה תועבת ה' רח"ל. ואילו הרועה הזה שעליו הכתוב אומר "איש כי יפליא כו' נזיר להזיר לה", כשראה שיש בו איזו יתרון של יופי נבהל ונחרד מאוד על דבר הרהור של גאות, ומיד הזכיר לעצמו שהוא בעולם שאינו שלו כלל ועמד והקדיש את יופיו לשמים, וזהו "להזיר לה".

(ברכת פרץ - רבי יעקב ישראל קניבסק)

”חֲמִין יַיִן וְחֲמִין שֶׁכָּר לֹא יִשְׁתֶּה”

(במדבר ו, ג).

בספרי: "זיזר" שומע אני מסחורתו ומרפואתו, תלמוד לומר (מיין ושכר ושכר יזיר) [לא ישתה בשתיה הוא אסור] מותר הוא בסחורתו וברפואתו.

הקשה חכם אחד, מאי לרפואתו, אי יש בו סכנה פשיטא, ואי אין בו סכנה אמאי שרי.

והנה בפשטות יש לומר דאיירי הכא בשימוש שאינו ע"י אכילה [בבמדבר רבה פרשה י מובא קטע זה של הספרי. וראה בעץ יוסף שם שפירש בפשוטו דאיירי שלא יניחנו ע"ג מכתו, וכן הוא בכתר כהונה על הספרי שהאריך בזה].

ואפילו אי נימא דאיירי בהנאה דאכילה י"ל דלרפואתו היינו חומץ יין דלא חזי לשתיה, וס"ד דלר' שמעון דמחייב בכל שהוא גם שלא כדרך אכילה אסור מן התורה כמו שכתב במהרש"ל בשבועות (כג ד"ה תוס' ד"ה ומוקי) וסתם ספרי ר' שמעון ושלא כדרך אכילה אסור מן התורה, קמ"ל דמותר.

ועדיין יש לעיין לסחורתו למה לי. [בפ"י "כתר כהונה" על הספרי פירש דהאיסור בסחורה הוא כדי שלא יבוא לידי אכילה וכעין דאמרינן בנזיר סחור סחור לכרמא לא תקרב].

(הר צבי - רבי צבי פסח פרנק)

”כָּל יְמֵי נְזָרוֹ תַעֲרֵר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ עַד מְלֵאת הַיָּמִים
אֲשֶׁר נִזְוֶה לָהּ קֹדֶשׁ יְהִי גְדֹל פְּרַע שְׁעַר רֵאשׁוֹ”

(במדבר ו, ח).

”יהיה” בגמטריא שלושים, וסתם נזירות ל' יום.

מזה אפשר לראות, עד כמה גדול כח התורה, שאף על גמטריא א' שבתורה שבכתב, נערכו ע"י חז"ל כמה דפים במסכת נזיר.

היה מן הראוי שישאר נזיר כל ימיו, שהרי הנזיר הושווה לנביא, ומכיון ששב להטמא בתאוות העולם צריך הוא כפרה. והקשה עליו רבינו בחיי, שהרי עדיין לא נדבק בתאוות העולם ולא מצאנו קרבן על העתיד? וכתב הוא שטעם הדבר אינו מתבאר אלא על פי הקבלה. והוא דמכיון שהתדבק בנזירותו לרחמים העליונים ורוצה עתה לצאת מקדושתו נראה כמתרחק ורוצה לסלק עצמו ח"ו מאותה מעלה שכבר דבק בה, ולכן הצריכתו תורה קרבן, ולא לכפרה, אלא להמשיך שפע מן המקור ואחר כך יחזור להנאותו, עכ"ל בקצרה.

הנה האדם בחיים חיותו נבהל תמיד מקול עלה נדף. מפחד הוא להניח אפילו דבר קטן מעול עולם הזה בדאגתו המתמדת לשפור מצבו החמרי בחשבו שללא השתדלותו אחת דתו לגווע מרעב. ועל כן חושב שאסור לוותר על שום השתדלות וחריצות להשיג מטרותיו. וכן נמשך הוא אחרי החברה במסכותיהם בהנאותיהם ובבילוייהם ומפחד מכל שמץ של התבודדות ופרישות מפחד שמא יהיה לזרא בעיני חבריו. וככה הולכים לטמיון ימיו ושנותיו בעול הפרנסה ובשעבוד החברה באופן שאין לו שום אפשרות להתרומם להשגה יותר גדולה.

בודאי לא נאבד מהאדם כח הבחירה אבל כל מה שנמשך בצורה אוטומטית אחרי הזרמים של עולם הזה, יותר מתחלש הכח שלו לבחור בדרך אחרת ולהשתחרר ממעגל הקסמים. וכמובן שדרך לא דרך זו היא הרת אסון ודומה לנוסע בעגלה במהירות רבה מבלי להדריך את הסוסים ולכוון אותם, דמי יודע אנה יוליכו אותם?

על כן דבר גדול עשה הנזיר שהתנזר מהיין ומחברת הבריות במשתה נגינתם, והוציא את עצמו לתקופה מסוימת משטף מרוצתם של הבריות ומהנטיה להמשך אחריהם ללא הבחנה. גם מתנזר הוא מחברתם בצורתו החיצונה בגידול שערותיו ומתקדש ומתטהר מכל טומאה. ובזה הנזיר בא בפני מלך מלכי המלכים וזוכה לטעום מטעם החיים הרוחניים.

אולם כשחוזר מפרישתו להכנס שוב לשטף החיים הרגילים אחרי שטעם מצוף נועם אור האמת, צריך כפרה לדעת הרמב"ן אחרי שכבר זכה לראות המאורות וחוזר ומזניח אותן. וזה מכיון לאדם שהיה ראוי מטבעו להדבק לחיי הפרישות, דמכיון שמסרב לעשות כן לאורך ימים צריך כפרה.

אולם רבינו בחיי דרך אחרת אתו, שאפילו האדם שלא היה יכול להשאר במצב כה מרומם הרבה זמן, ואז בודאי אין שום צד חטא במה שמניח את נזירתו אחרי מלאתה, בכל זאת עליו להביא קרבן. ולפי המובן מעומק דבריו הטעם בזה דעל ידי נזירותו זכה למדרגות גבוהות; והנה, כאשר מניח נראה כאילו מתחרט עליהם ומתרחק מהם. ולכן מביא קרבן המסוגל להוריד את המדרגות הגבוהות שהשיג לתוך החיים הרגילים שלו שמתנהל במדרגה יותר נמוכה (וכעין קדושת שבת שמתפשט בתוך ימי החול). אדם שאינו מסוגל לחיות חיי פרישות באופן תמידי בודאי כדאי הוא לו להתרומם לכל הפחות מזמן לזמן כפי מה שאפשר לו, ועליות אלה יחייבו אותו בשאר העתים.

אבל איך שלא נפרש ענין קרבן מלאת הנזירות, העיקר הוא ההתחלה שיהיה בכוחו להתרומם מהקטנוניות ולהניח את

הרגלו. ואולי אפשר להעמיס את זה במה שאמר הקב"ה לירבעם "חזור בך" (סנהדרין קב) שהכוונה שאמר לו הקב"ה אפילו אם הכל טוב ויפה והצדק אתך, אבל קודם שנדון על טענותיך נראה אם יש לך היכולת להפסיק ולחזור מהמצב שנוצר - אם תוכל להשתחרר ממרוצת הרגליך, ולכן נאמר לו לשון של "חזרה" ולא של "חרטה", משום שאילו היה בכוחו לחזור ממה שעשה, ולא להמשיך בדרכו הנלווה, ממילא היה מתחרט בקלות. אבל מכיון ששנה בחטא ונעשית לו כהיתר, כבר קשה היה לו לחזור למצבו הקודם שכבר נשתרש החטא אצלו ונעשית כטבע שני.

ועל פי זה נוכל להבין גודל המדרגה אליה זוכה הנזיר במה שמוציא את עצמו - ולוא לתקופה קצרה - מזרם החיים היום-יומיים ומניח את הרגלו ואת חברתו לשם השגת המושכלות. ובזה מסוגל הוא לבדוק בעין חודרת את דרכיו, ובתום נזירותו לחזור למקומו בחברה מתוך ביקורת עצמית וחשבון הנפש.

(המוסר והדעת - רבי אברהם יפה)

"וְזֹאת תֹּרַת הַנְּזִיר בַּיּוֹם מְלֵאת יְמֵי נְזוּרָו יָבִיא אֹתוֹ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, וְהִקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ לַה' פָּבֶשׁ בֶּן שְׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וּכְבִישָׁה אֶחָת בַּת שְׁנֵתָה תְּמִימָה לְחֻטָּאת וְאֵיל אֶחָד תָּמִים לְשִׁלְמִים" (במדבר ו, יז-יח).

החובה להמשיך להתעלות

כבר נתקשו המפרשים, מדוע צריך הנזיר להביא קרבן חטאת אף שהשלים נזירותו בלא חטא.

וביאר הרמב"ן (שם, יא): "ועל דרך הפשט, כי האיש הזה חוטא נפשו במלאת הנזירות, כי הוא עתה נזיר מקדושתו ועבודת ה', וראוי היה לו שיזיר לעולם ויעמוד כל ימיו נזיר וקדוש לה' אלקיו, כענין שכתוב (עמוס ב, יא): "וְאָקִים מִבְּנֵיכֶם לְנָבִיאִים וּמִבְּחֹרֵיכֶם לְנָזִירִים" (עמוס ב, יא) - השוה אותו הכתוב לנביא, וכו', והנה, הוא צריך כפרה בשובו להטמא בתאוות העולם."

ומבואר בדבריו, שקבלת הנזירות עצמה ודאי אינה חטא אלא מצוה רבה, וקדושה נוראה חלה עליו משום שהתנזר ופרש מכל הבלי העולם והתקרב לקב"ה מעין דרגת נביא. אך דווקא משום כך הוא נחשב לחוטא, כאשר הוא שב אל שגרת החיים בתום ימי הנזירות ואינו ממשיך את הנהגותיו כל ימיו. ויש להבין, הלא אדם אינו מחוייב לקבל על עצמו נזירות ומרצונו עשה כן, וכי כל מי שאינו נזיר ואינו פורש מענייני העולם חוטא וחייב קרבן? יתירה מכך, הלא נזיר זה לא קיבל על עצמו מלכתחילה אלא נזירות לזמן מוגבל של שלושים יום, ומדוע נתבע על שלא קיבל על עצמו נזירות לכל ימי חייו?

ביאור הדבר, שכיון שכבר היה לנזיר ונעשה קדוש לתקופת זמן של שלושים יום, ודאי נתרומם במדרגות הקדושה והפרישות. מעתה יש כאן טענה עליו, אדם שנתעלה והשיג את קרבת ה' ראוי שתדבק נפשו במעלותיו, ולא יוכל לוותר עליהן והיה עליו לבחור להשאר בקדושה זו כל ימי חייו, ואילו הוא שביכר לרדת בחזרה לחיי גשמיות ופשטות, גילה בזה כי אינו מעריך את דרגתו המרוממת וקרבת ה' המיוחדת שזכה לה.

- על כך נתבע הנזיר. רוממות, קדושה, ללא הפסקה!

נמצאנו למדים מדברי הרמב"ן, שאף שאין כל חסרון באורח החיים המצוי אצל כלל בני אדם, ואין כל חטא כאשר חיים בפשטות על פי תורה, מכל מקום מי שהחל להתעלות בעבודת ה' בדרך מיוחדת, אסור לו להפסיק בהתעלות זו. הפסקה זו היא בכלל 'חטא'.

לא זו בלבד, ישנו חשש שכיון שיפסיק את התעלותו עוד ידרדר במעלתו הרוחנית אף יותר משהיה קודם קבלת הנזירות, ולפיכך הרוצה לקבל נזירות עליו לבדוק היטב אם יש לחשוש שקבלת הנזירות תגרע מדרגתו.

(שיחות רבי נתן צבי - רבי נתן צבי פינקל)

חובת רציפות העלייה הרוחנית

הרמב"ן מפרש (נשא ו, יד) שהנזיר צריך להביא חטאת בהגיעו לסוף ימי נזירותו, משום שאחרי שהשיג למצב מרומם על ידי הנהגת הנזירות, הוא צריך להמשיך בכך, ואם מפסיק נזירותו וחוזר למהלך החיים הרגיל, צריך להביא על כך קרבן חטאת לכפרה.

וזה לשון הרמב"ן: "וטעם החטאת שיקריב הנזיר ביום מלאת ימי נזרו, לא נתפרש, ועל דרך הפשט, כי האיש הזה חוטא נפשו במלאת הנזירות, כי הוא עתה נזור מקדושתו ועבודת ה' וראוי היה לו שיזיר לעולם ויעמוד כל ימיו נזיר וקדוש לאלוקיו וכו', והנה הוא צריך כפרה בשוכו להטמא בתאוות העולם", עד כאן לשונו.

ונראה לבאר את דברי הרמב"ן שכתב שיש תביעה על הנזיר המפסיק נזירותו, משום שאדם המקבל נזירות על עצמו, מורה שאינו מסתפק במצוות שמוכרח לעשותן, אלא צמא הוא להתגדל יותר בעבודת ה' ולזכות יותר לקרבת ה', ולכן נקרא הנזיר בשם "קדוש" כדכתיב "קדוש הוא לה'", ואם למרות המעלה הזאת שהגיע אליה החליט הנזיר לפרוש מדרגה זו, הוא נתבע על שפרש ועזב את המעלה הגדולה שהשיג, שהרי זכה להגיע למדרגה של עשיית מעשים טובים שאינם נובעים מתוך ההכרח, אלא מעשים שיש בהם תוספת על הרגיל, ובכל זאת הפסיק את עלייתו.

וכן מצינו את גדלות מעלת הנזיר, במה שהאריכה התורה בשבחיו, כמו שקראתו בשם "קדוש", והפליגה התורה בדבר מעלתו של הנזיר, כדכתיב: "נזר אלקיו על ראשו" (י, ז), ופירש האבן עזרא (שם), שיש על הנזיר כעין כתר מלכות שקיבל מה', ובפירושו בעל הטורים (י, ז), כתב, שראוי שתשרה השכינה על הנזיר מחמת מעלת נזירותו, והוסיף הרמב"ן (י, יד), שהשווה הכתוב את הנזירים לנביאים, כדכתיב (עמוס ב): "ואקים מבניכם לנביאים, ומבחוריהם לנזירים".

והמהרי"ט (חלק א' סימנים נג-נד, הובאו דבריו בספר "אבני מילואים", בחלק השו"ת סימן כב) כתב שקבלת נזירות לא חשיבא כשבועה, שהגברא אוסר את עצמו מהדברים האסורים על הנזיר, וכן קבלת נזירות לא חשיבא כנדר, שהגברא אוסר את הדברים האסורים לנזיר עליו, אלא על ידי קבלת הנזירות האדם מחיל על עצמו שם "קדוש", וכל פרטי הלכות הנזירות, כמו ההלכה שאסור לנזיר להיטמא למתים וכו', נובעים מכך שזוכה הנזיר להתקדש, ולכן צריך לעשות מעשים מרוממים יותר, מעשים שאינם בהכרח קיום המצוות, אלא תוספת על המצוה.

ואם כן, אחרי שהנזיר הגיע לכל המעלות הללו, ולקיבול השכר הגדול היוצא מהמעלה אליה הגיע, ולמרות זאת פרש ממעלתו, לכן נתבע להביא חטאת על כך, שאחרי שזכה להגיע למעלות מרוממות של תוספת על ההכרח בעבודת ה', לא היה לו לעזובם.

והן הן הדברים בענין עמל התורה, שכאשר משיג האדם הבנה בגדלות התורה, צריך שימת לב מרובה שלא יתרפה, שהרי הוא הגיע לידי הכרה בגדלות התורה, עד כמה התורה יכולה לזכך ולגדל את האדם, ועל כן צריך שימת לב מיוחדת לשמור את מדרגתו בעמל התורה.

(שיחות רבי נתן צבי - רבי נתן צבי פינקל)

"כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר ו, כג).

שומע כעונה בברכת כהנים

בספר "בית הלוי" על התורה (בסוף הקונטרס על חנוכה) כתב, שבברכת כהנים אין כהן מוציא את חבירו ידי חובת אמירת הברכה, ולא אמרין בזה "שומע כעונה". משום דבברכת כהנים בעינן "אמירה בקול רם". ועל הדין של "בקול רם" לא שייך שומע כעונה.

וב"חזון איש" באורח חיים (סי' כט אות ג) כתב לחלוק דכיון שדין "שומע כעונה" היינו שהדיבור של המשמיע מתייחס אל השומע, וראיה לזה שיוצאין ידי חובה בשמיעת קריאת המגילה, ואם הא דיוצא הוא משום דחשיב כעונה בעצמו לבד א"כ הוי אצל השומע קריאה בעל פה ולא מתוך המגילה ולא יצא. אלא על כרחך דהדיבור של המשמיע מתייחס אל השומע והוי כאילו השומע מדבר בקול רם. והביא ראיה מהא דבקיודש מהני ביה "שומע כעונה", ואף דלגבי כל השומעים לא הוי "על הכוס", מ"מ מתייחס הכוס אל כולם. וכן הוא הענין בברכת כהנים, "הקול רם" של המברך, מתייחס אל כולם ומהני ביה שומע כעונה.

ובספר "עמק ברכה" (הלכות נשיאת כפים אות ה') כתב, דכיון שיש דין בברכת כהנים שיהא הקהל שומעים את דיבורו, וזהו דדרשינן בגמ' סוטה (לח, א) "אמור להם, כאדם שאומר לחבירו". ובספרי מפורש כן להדיא "אמור להם שיהיו כולם שומעים". וא"כ נהי דמתייחס הדיבור אל השומע, והוי כמדבר ב"קול רם", מ"מ הקהל אינם שומעים את דיבורו של השומע, ולכן לא מהני כאן שומע כעונה.

ואולי אפשר לומר עוד בזה, דכיון שבברכת כהנים יש דין שיהיה "באהבה" וכן הוא בלשון הברכה "לברך את עמו ישראל באהבה". ובזה לא שייך להוציא את השומע שהרי בזה חלוקים האנשים, ולכן לא שייך שומע כעונה.

אמונה חושית של הגר"מ פיינשטיין

סיפר הרב מאיר גאלדשטיין: זכורני היטב באחד הימים טובים שהכהנים עלו לדוכן, אירע שמרן הגר"מ פיינשטיין נעמד לידי בשעת ברכת כהנים, ונכדו היה עמו תחת הטלית, ושמעתי ברור היאך שמרן זצ"ל ענה אחר כל הפסוקים אמן בקול מלא רגש, והתרגשתי מהאמונה חושית שלו שהוא מתברך מפי הכהנים.

מרן גר"מ פיינשטיין זצ"ל היה נוהג אחר ברכת כהנים ליתן לכל כהן את ידו ולומר לו יישר כח, והוסיף לכל אחד "מען זאל זוכה זיין צו טאן די עבודה אין די בית המקדש" [שתזכה לעשות העבודה בבית המקדש].

אם קטן עולה לדוכן לברך

ערב יום כיפור דברתי עם מרן זצ"ל אודות בני פחות מגיל בר מצוה שרצה לעלות לדוכן אם ראוי להעלותו לדוכן, ואמר שאין דעתו נוחה מזה משום שאין זה כבוד לציבור. שוב שאלתי אם גם כשיש עוד כהנים עמו, וענה שאינו כבוד לכהנים. וקיבל בני את הדברים. מוצאי יום כיפור כשבני עומד לצידי אמרתי למרן זצ"ל שבני קיבל את דבריו ולא עלה, אמר לו מרן לפייסו, "עוד יבוא משיח ותעלה על הדוכן בבית המקדש שהוא יותר מהדוכן בישיבת סטאטען איילאנד".

(דרכי משה)

"וַיְבָרְכֵהוּ ה' וַיִּשְׁמְרֵהוּ יְאֵר ה' פָּנָיו אֵלָיו וַיַּחְנֶנּוּ" (במדבר ו, כד-כה).

פירש רש"י, שהברכה הראשונה היא שנכסיו יתברכו, ולכן צריכים שמירה שלא יבאו שודדים ויטלו את הכל, שהרי הנותן מתנה לעבדו ונוטלין אותו ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו?

והנה הברכה השניה של "יאר ה' פניו אליך" הולכת על רוחניות כמו שדרשו בספרי: רבי נתן אומר זה מאור השכינה, ד"א זה מאור תורה, ע"כ. ויש לציין שבברכה השניה לא הוזכרה שמירה כבראשונה. אולם ביאור הענין שהשמירה מן השמים קיימת רק על נכסיו אבל ברוחניות חל חובת השמירה על כל אחד ואחד שישמור את רגליו מלהלכד. רק אם מתאמץ בעצמו להשמר מכל מלכודת ומכל מכשול אז זוכה לסייעתא דשמיא שמן השמים עוזרים לו ומוסיפים שמירה על שמירתו בבחינת "רגלי חסידיו ישמור" (שמואל א, ב).

וכבר ביאר הגאון ר' ישראל סלנטר זצ"ל הפסוק "בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגָדֶיךָ לְבָנִים וְשִׁמֶן עַל רֵאשֶׁךָ אֶל יַחְסָר" (קהלת ט, ח), שהאדם מחויב למלא ראשו בשמנה של תורה על ידי יגיעה רבה כמו שאמרו חז"ל שצריך להקיא החלב שינק משדי אמו עליה (ברכות סג, ב). אבל אחר שהשיג שמנה של תורה צריך לתאר לעצמו כאילו נושא על ראשו פך של שמן, שבכל סטייה קלה עלול להפילו וללכלך את הבגדים הלבנים שעליו. כלומר, עם רכישת השגת התורה, עליו להשמר ביתר זהירות לבל יצא חוץ מגדרו ולבל הכשל בגאווה, כדי שלא תהיה תורתו הסיכה להשחתת טוהר מדותיו, משום שהבגדים מרמזים על המדות כידוע.

(המוסר והדעת - רבי אברהם יפה)

"בַּיּוֹם הַשְּׁנִי תִקְרִיב גִּתְנְאֵל בֵּן צֹעֵר נְשִׂיא יִשְׁשָׁכָר" (במדבר ו, יח).

בפרשת הנשיאים מפרש הרמב"ן ז"ל: אבל רצה להזכיר בשם ופרט קרבנותיהם ולהזכיר יומו של כל אחד, לא שיזכיר ויכבד את הראשון זה קרבן נחשון בן עמינדב ויאמר וכן הקריבו הנשיאים איש איש יומו, כי יהיה זה קיצור בכבוד האחרים, ואחרי כן חזר וכללם להגיד שהיו שקולים לפניו יתברך.

ועוד בזה טעם אחר במדרשים, כי לכל אחד מהנשיאים עלה במחשבה להביא חנוכה למזבח ושתהיה בזה השיעור, אבל נחשון חשב בשיעור הזה טעם אחר וזולתו כל אחד

מהנשיאים חשב בו טעם בפני עצמו וכו', עיין שם שמאריך בזה.

שמעתי בשם הסבא מקלם מרן ר' שמחה זיסל זצ"ל טעם אחר למה התורה מאריכה אצל כל נשיא ונשיא כל כך באריכות. כי התורה רצתה ללמדנו שאם רבים עושים מצוה אעפ"י שהם רבים לא מדברים בשמים מהכלל, אלא שמחים עם כל אחד ואחד כאילו הוא יחידי בעולם, ולא נתמעטה אהבת ושמחת הקב"ה לכל אחד משום שיש עוד הרבה שעשו את המצוה, לכן כמו עם הקרבן של נחשון שמח הקב"ה ופרט בפרוטרוט כל הדברים שעשה כן היתה השמחה גדולה אצל כל אחד ואחד. כי האדם מוגבל במדת אהבה שלו וכשיש לו בן אחד אז כל מידת אהבה שיש בו מסורה לבנו היחיד, אבל כשיש לו הרבה בנים מתחלקת אהבתו ולכל אחד מגיע רק מקצת אהבתו, אבל מדת אהבה של הקב"ה היא בלי גבול ובלי תכלית ולכן לא נתמעטה אהבתו לכל אחד בשביל שיש עוד אנשים שעושים, ומדברים בשמים על כל אחד כאילו היה יחידי בעולם.

[בספר "אבן האזל" למרן הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל כותב בהקדמה וז"ל: "אני מוצא לנחוץ להודיע שכמה פעמים מצאתי מדברי בספרי האחרונים וביחוד בהספרים היקרים "מרכבת המשנה" ו"אור שמח" כי לפני עיוני לא עיינתי בהם - ובכל זאת לא הוצאתי הדברים מספרי משני טעמים, הא' מכיון שחדשתי בעצמי ויש לי זכות בזה למה אמנע ממני הטוב, עכ"ל. ולדעתי יש לו סמך וראיה על זה מהנשיאים, אעפ"י שכולם התכוונו לראשון בכל זאת התורה הזכירה את כל אחד ואחד אעפ"י שלא חידש השני יותר מן הראשון, אלא כיון שכל אחד חידש הדבר מדעתו יש לו זכות בזה להכתב בתורה הקדושה].

(דרכי מוסר - רבי יעקב נימו)

"וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל" (במדבר ו, פט).

פירש רש"י, יכול קול נמוך, ת"ל "את הקול" הוא הקול שנדבר בו בסיני וכשמגיע לפתח היה נפסק.

ולכאורה לאיזה צורך היה קול גדול שהוצרך ליפסק. ונראה משום שהרוצה לשמוע דהיינו מי שהוא צדיק וחסיד ושוקד בתורה, יוכל לשמוע, אף שלכאורה לא נשמע עתה כלום, אך אינו כן, אלא באמת הקול משנדבר בסיני הוא קול גדול ולא יסף שפירושו ולא פסק, שאף עתה הוא נשמע בעצם, ורק על ידו מבינים התורה ומצותיה, ולא היה שייך להבין דברי התורה העמוקים בשכל המצומצם של האדם.

(דרש משה - רבי משה פיינשטיין)

סיפר הרב יהודה סאמערס מתלמידי הגר"מ פיינשטיין: זכורני שיחה ממרן זצ"ל, שבתוך דבריו הביא את מה שאמרו חז"ל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, והקשה הלוא ראה את העונש שקיבלה הסוטה שהוא נס גלוי, וא"כ העונש עצמו צריך להיות ההתעוררות הכי גדולה. וכמו למשל אם אחד היה מחלל שבת ומת מיד.

אלא רואים מזה שאינו כן כי סוף סוף ראה שיש מציאות לעשות עבירה.

ואמר, שכיום הרדיו מספר החדשות מכל העולם כל מיני רציחות, וזה משפיע שוואכקייט (חלישות) וקלות ראש בזה, ולזה צריך להמנע מלשמוע החדשות.

(דרכי משה)